

Rada Doskonałości Naukowej 00-901 Warszawa, pl. Defilad 1 Dział Kancelaryjny WPŁYNĘŁO (RPW)	
13. 12. 2024	
Znak sprawy:	
Podar	Zaś.

Uniwersytet Rzeszowski
Kolegium Nauk Humanistycznych
Al. T. Rejtana 16 c
35-959 Rzeszów
za pośrednictwem:
Rady Doskonałości Naukowej
pl. Defilad 1
00-901 Warszawa
(Pałac Kultury i Nauki, p. XXIV, pok. 2401)

dr Anna Stasienko
Uniwersytet Rzeszowski
Kolegium Nauk Humanistycznych
Instytut Neofilologii/Katedra Rusycystyki

Wniosek

z dnia 12. 12. 2024 r.

o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie **nauk humanistycznych** w dyscyplinie¹ **językoznawstwo**.

Określenie osiągnięcia naukowego będącego podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

monografia autorska: *Zjawisko parcelacji we współczesnym języku rosyjskim i polskim*,
Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2024, 240 stron, ISBN 978-83-8277-180-0, DOI: 10. 15584/978-83-8277-180-0

Wnioskuje – na podstawie art. 221 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 zm.) – aby komisja habilitacyjna podejmowała uchwałę w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w głosowaniu **tajnym/jawnym**^{*2}

Zostałem poinformowany, że:

Administratorem w odniesieniu do danych osobowych pozyskanych w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego jest Przewodniczący Rady Doskonałości Naukowej z siedzibą w Warszawie (pl. Defilad 1, XXIV piętro, 00-901 Warszawa).

Kontakt za pośrednictwem e-mail: kancelaria@rdn.gov.pl, tel. 22 656 60 98 lub w siedzibie organu. Dane osobowe będą przetwarzane w oparciu o przesłankę wskazaną w art. 6 ust. 1 lit. c) Rozporządzenia UE 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w związku z art. 220 - 221 oraz art. 232 – 240 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w celu przeprowadzenie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego oraz realizacji praw i obowiązków oraz środków odwoławczych przewidzianych w tym postępowaniu.

Szczegółowa informacja na temat przetwarzania danych osobowych w postępowaniu dostępna jest na stronie www.rdn.gov.pl/klauzula-informacyjna-rodo.html

.....
(podpis wnioskodawcy)

¹ Klasyfikacja dziedzin i dyscyplin wg. rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin w zakresie sztuki (Dz. U. z 2018 r. poz. 1818).

² * Niepotrzebne skreślić.

Załączniki:

1. Dane wnioskodawcy
2. Kopia dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora
3. Autoreferat
4. Wykaz osiągnięć naukowych
5. Analiza bibliometryczna publikacji
6. Dokumenty potwierdzające pobyt naukowy
7. Oświadczenie o współautorstwie: własne i współautorki
8. Potwierdzenie udziału w opracowaniu słownika biblizmów
9. Dwie elektroniczne kopie wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego wraz z załącznikami na dwóch informatycznych nośnikach danych (typu „pendrive”)

Autoreferat

1. Imię i nazwisko

Anna Stasienko

ORCID 0000 – 0003 – 2234 – 5918

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2000 – tytuł magistra filologii rosyjskiej o specjalności nauczycielskiej uzyskany z wyróżnieniem na Wydziale Filologicznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie (obecnie Uniwersytet Rzeszowski); temat pracy magisterskiej: *Синтаксические функции деадъектива с формантом -ость/-ość в современном русском и польском языках* (*Funkcje składniowe deadiektynu z formantem -ość/-ość we współczesnym języku rosyjskim i polskim*) (promotor: prof. dr hab. Zofia Czapiga).

2000 – tytuł licencjata filologii angielskiej o specjalności nauczycielskiej uzyskany na Wydziale Filologicznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie (obecnie Uniwersytet Rzeszowski); temat pracy licencjackiej: *Classroom English* (*Język angielski w klasie*) (promotor: dr hab. T. Hrehovcik, prof.UR)

2006 – stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa – filologia rosyjska uzyskany na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego; temat rozprawy doktorskiej: *Nomina essendi we współczesnym języku rosyjskim i polskim* (*Semantyka. Składnia*); (promotor: prof. dr hab. Zofia Czapiga, recenzenci: prof. dr hab. Ewa Komorowska, prof. dr hab. Marian Bobran).

2012 – tytuł magistra filologii angielskiej o specjalności nauczycielskiej uzyskany z wyróżnieniem na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie; temat pracy magisterskiej: *Major Nomina Essendi in Modern English, Polish and Russian* (promotor: prof. dr hab. Anna Malicka-Kleparska).

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

Poniższe zestawienie uwzględnia wyłącznie zatrudnienie na podstawie umowy o pracę:

1. 10. 2001 do 31.01.2007 – asystent w Instytucie Filologii Rosyjskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego

1. 02. 2007 do 30.06.2018 – adiunkt

1.07.2018 do 30.09.2019 – straszy wykładowca

od 1.10.2019 – nadal – adiunkt w grupie badawczo-dydaktycznej

Ponadto od 4.09.2000 do 24.06.2001 byłam zatrudniona w Centrum Nauczania Języków Obcych IDEA w Krakowie jako lektorka języka angielskiego.

- 4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.**

a) osiągnięcie naukowe podlegające ocenie

Jako osiągnięcie naukowe, stanowiące podstawę do wszczęcia postępowania habilitacyjnego, zgłaszam monografię autorską: *Zjawisko parcelacji we współczesnym języku rosyjskim i polskim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2024, 240 stron, ISBN 978-83-8277-180-0, DOI: 10.15584/978-83-8277-180-0

Monografia stanowi opis najistotniejszych kwestii związanych z funkcjonowaniem parcelacji we współczesnym języku rosyjskim i polskim. Używany w niniejszej pracy termin *parcelacja* został zaczerpnięty z językoznawstwa rosyjskiego. Jest ona rozumiana jako podział zdania na dwie lub więcej komunikatywnie samodzielnych fraz, a parcelowana konstrukcja składa się z części głównej i parcelatu (parcelatów), który znajduje się po kropce i jest formalnie zależny od części głównej (Zob. m.in. Бабайцева 2000: 553; Ванников 1979: 58–59). Pomimo faktu, że zjawisko to występuje w wielu językach, w języku polskim było ono dotąd odnotowywane pod inną nazwą i dostrzegane przy okazji opisu innych problemów językowych z zakresu interpunkcji i składni. Takie nietypowe oddzielenie kropką prymarnie służącą do zamykania zdania dowolnego fragmentu wypowiedzenia w samodzielną frazę było w języku uważane za błąd, tj. naruszenie obowiązującej normy językowej. Z czasem uznano jednak, że jest to świadome tworzenie wypowiedzi niezgodnej z normą mające na celu ekspresywne wyróżnienie lub stylizację na spontaniczną mowę ustną.

Monografia składa się ze wstępu, rozdziału teoretycznego, trzech rozdziałów analitycznych i zakończenia. We wstępie określony został przedmiot i cele opisu oraz podejścia metodologiczne: systemowo-strukturalne, funkcjonalne, pragmatyczne i konfrontatywne rosyjsko-polskie. Nadrzędnym celem było zdefiniowanie parcelacji, która jest przedmiotem opisu w niniejszej monografii. Kolejnymi było określenie zależności funkcjonalno-semantycznych pomiędzy zdaniem głównym bądź jego członem a parcelatem oraz wskazanie

gramatycznych wykładników tych zależności, przedstawienie funkcji pragmatycznych, ekspresywnych i emotywnych parcelacji, a także wskazanie dodatkowych środków składni ekspresywnej towarzyszących parcelacji w obu językach.

Materiał badawczy pochodzi z tekstów oryginalnych (nietłumaczonych) rosyjsko- i polskojęzycznej literatury pięknej XX i XXI wieku. Języki były traktowane na równi, żaden nie miał statusu wyjściowego, a kolejność podawania i opisu przykładów przyjęta została jedynie w celach porządkujących – język rosyjski i polski. Objętość przeanalizowanych tekstów, z których wyodrębnione zostały fragmenty z parcelacją, wynosi około 7000 stron dla każdego z badanych języków.

Na rozdział teoretyczny składają się dwa podrozdziały. Pierwszy z nich jest poświęcony przeglądowi rosyjskiej literatury lingwistycznej dotyczącej zjawiska parcelacji. W rosyjskich źródłach termin *парцелляция* definiowany jest jako szczególny sposób podziału zdania przy pomocy kropki na dwie lub więcej fraz, które są komunikatywnie samodzielne, np.: – *Ты дура просто! Ты живешь легенду, свою, нашу! Ты себя со стороны не видишь. На моем фоне, может, у тебя ничего и нет. Но у тебя уже две книги. Во Франции. И в Германии.* (Медведева).

Po raz pierwszy termin *парцелляция* we współczesnym znaczeniu został użyty przez Aleksieja F. Jefriemowa w pracy *Язык Н.Г. Чернышевского* (Поваляева), a za pierwszą ważniejszą pozycję poświęconą temu zjawisku uznaje się dysertację Jurija W. Wannikowa *Явление парцелляции в современном русском языке* zawierającą jej podstawy teoretyczne (Ванников 1965).

Rosyjscy badacze są zgodni, że parcelacja występujące przede wszystkim we współczesnej literaturze pięknej i w publicystyce, a jej podstawową funkcją jest podkreślenie znaczenia i ekspresywne wyróżnienie określonej części wypowiedzenia. Jednak jak zauważa Aleksandr P. Skoworodnikow, w zależności od zamiaru piszącego, może ona pełnić także funkcje dodatkowe: obrazującą, charakterologiczną, emocjonalno-wyróżniającą oraz ekspresywno-gramatyczną (Сковородников 1981: 159–180).

Parcelacja jako zjawisko stylistyczne w tekście jest przedmiotem zainteresowania wielu lingwistów rosyjskich (Zob. m.in.: Бабацева 1997, 2000; Каркошко; Копнина; Прияткина 1990; Сковордников 1978, 1980). Ma ona niektóre cechy wspólne z innymi zjawiskami językowymi, co prowadzi do pewnych trudności w jej zdefiniowaniu. Szczególnie ważną i niejednoznaczną kwestią jest rozgraniczenie pojęć *parcelacja* i *прилечение* (ros.

npucoeдинение)¹. Jest to spowodowane tym, że parcelacja jako sposób podziału jednej struktury syntaktycznej zdania w taki sposób, że ma ona postać nie jednej, a kilku samodzielnych jednostek intonacyjno-znaczeniowych, tj. fraz, była badana w szerokim i niejednorodnym kręgu zjawisk określanym mianem *przyłączenie*. Stąd też w latach sześćdziesiątych często oba terminy używane były zamiennie (Сковородников 1978: 118; Богоявленская; Иванчикова, 1968: 277).

Parcelacja i przyłączenie mają pewne cechy wspólne, do których należą: przerwanie łączliwości składniowej, postpozycja, intonacyjne i logiczne wyróżnienie fragmentu zdania, funkcja dodatkowego wypowiedzenia, umożliwiającego doprecyzowanie, wyjaśnienie, semantyczne uzupełnienie i rozwinięcie treści zawartej w zdaniu głównym. Znacznie więcej jest jednak różnic, dotyczących kwestii strukturalnych, intonacyjnych i funkcji ekspresywnej. Ważniejszymi są: fakt, że parcelat znajduje się poza strukturą zdania i jest całkowicie zależny od części macierzystej, natomiast przyłączenie znajduje się w ramach struktury zdania i jest autosemantyczne; przyłączana część jest oddzielona od przyłączającej kropką, przecinkiem, pauzą lub wielokropkiem i obecne są wskaźniki relacji przyłączenia, parcelat oddzielony jest od zdania głównego kropką lub innym znakiem interpunkcyjnym, sygnalizującym koniec zdania, a wskaźniki nie są konieczne. Ponadto w odróżnieniu od przyłączenia przy parcelacji możliwe jest przywrócenie nieparcelowanej struktury (tzw. deparcelacja, tj. możliwość włączenia parcelatu do głównej części zdania) bez zmiany znaczenia, ale z utratą ekspresywności.

Problem rozgraniczenia zjawiska parcelacji i przyłączenia jest nadal aktualny. Wydaje się nawet, że nie jest ono do końca możliwe, gdyż w wielu przypadkach dopuszczalna jest dwojaka interpretacja.

Drugi podrozdział teoretyczny to przegląd polskich prac lingwistycznych dotyczących zjawisk odpowiadających rosyjskiej parcelacji.

W polskich słownikach encyklopedycznych (*Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, red. K. Polański, Wrocław 1993; *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*, red. S. Urbańczyk, Wrocław 1978; Z. Gołąb, A. Heinz, K. Polański, *Słownik terminologii językoznawczej*, Warszawa 1968; *Encyklopedia języka polskiego*, red. S. Urbańczyk, Wrocław 1978; *Słownik*

¹ Jako ekwiwalent rosyjskiego terminu *npucoeдинение* w monografii używana jest nazwa *przyłączenie* (Zob. m.in.: M. Aleksiejenko, *Rosyjsko-polski słownik terminów lingwistycznych*; E. Komorowska, *Semantyczno-pragmatyczne aspekty funkcjonowania „przyłączenia” w języku polskim i języku rosyjskim*. [w:] *Studia z językoznawstwa słowiańskiego: księga dedykowana Profesor Marii Honowskiej z okazji Jubileuszu*, red. F. Sławski i H. Mieczkowska, Kraków 1995, s. 73–80).

gramatyki języka polskiego, red. W. Gruszczyński, J. Bralczyk, Warszawa 2002) termin *parcelacja* nie występuje. Znajdujemy go natomiast w *Rosyjsko-polskim słowniku terminów lingwistycznych* Michaiła Aleksiejenki jako odpowiednik rosyjskiego *парцелляция*. (Aleksiejenko 2003: 107). Określenie *parcelacja* jest spotykane w pracach, w których autorzy opisują rosyjskie zjawisko nazywane tym terminem lub odwołują się do rosyjskiej literatury przedmiotu (Zob. m.in. Angelowa 1985: 59; Czapiga 2016: 49; Komorowska 2001: 31–33).

Oddzielanie kropką elementów zdania lub zdań pobocznych od nadrzędnych polscy badacze uznawali za niedbalstwo, przekraczanie normy interpunkcyjnej w celach stylistycznych czy indywidualny styl autora i opisywali w pracach z zakresu interpunkcji oraz składni (Pisarkowa 1975; Jodłowski 1932: 11–18; Angelowa, 1985; Pospiszyłowa, 1973: 330–331, 333; Saloni 1971; Saloni, 1977: 262, 267, 269; Mayen 1972: 76). Większość językoznawców omawiających podział zdania na dwie lub kilka samodzielnych fraz za pomocą kropki słusznie widzi w tym zabiegu wyraźny wpływ mowy ustnej, której cechami są spontaniczność i niepłynność, tj. obecność różnego typu pauz, urwań i autokorekt.

W opracowaniach dotyczących przestankowania takie użycie kropki najczęściej traktowane jest jako przejaw interpunkcji bezpośredniej, intuicyjnej czy logiczno-składniowej, maniera stylistyczna autora oraz przykład odchylenia od norm interpunkcyjnych w celach stylistycznych. Już w 1932 roku w artykule *O nowej modzie literackiej w interpunkcji* Stanisław Jodłowski zwrócił uwagę na oddzielanie kropką, zamiast przecinkiem, zdań pobocznych od nadrzędnych (Jodłowski 1932: 11–18). Jako pierwszy w *Losach polskiej ortografii* rozgraniczył też interpunkcję przygotowaną, rozważoną oraz intuicyjną, odzwierciedlającą tok myśli i uczuć nadawcy, wyłożonych w formie pisemnej (Jodłowski 1979). Zjawisko to omawia również w *Zasadach interpunkcji*, zwracając uwagę na stylistyczne funkcje interpunkcji, polegające na indywidualnych odstępstwach od ogólnej normy oraz na wykorzystywaniu znaków interpunkcyjnych w funkcji środka emocjonalnej ekspresji (Jodłowski 2002: 63–186).

Należy wspomnieć również o monografii Iskry Angelowej *Charakterystyka interpunkcji polskiej w świetle normy i praktyki*, w której autorka analizuje m.in. teksty z nadmierną interpunkcją (Angelowa 1985).

Z kolei Anna Pospiszyłowa w artykule *Wyodrębnienie dowolnej części zdania w oddzielne wypowiedzenie* poświęca uwagę kwestii zamykania kropką zdania, zanim zostało ono zamknięte pod względem formalnym, i traktowania pozostałej części pod względem interpunkcyjnym jako samodzielnej jednostki wypowiedzeniowej (Pospiszyłowa 1973: 330–337). Badaczka uważa, że jest to przykład łamania kanonów interpunkcyjnych w celu oddania uczuciowych i logicznych odcieni wypowiedzeń.

Problemem tym zajmuje się również Zygmunt Saloni w swojej monografii *Błędy językowe w pracach pisemnych uczniów liceum ogólnokształcącego. Próba analizy językoznawczej* oraz artykule *W sprawie interpunkcyjnego usamodzielnienia członu zdaniowego* (Saloni 1971: 261–272). Wyodrębnienie części zdania w oddzielne wypowiedzenie uważa on za manierę stylistyczną i ogólną tendencję do stylizowania na mowę ustną. Zwraca też uwagę na zdania pominięte przez A. Pospiszyłową, w których kropką została oddzielona część będąca zdaniem podrzędnym.

Na poziomie składniowym również zauważa niezgodne z zasadami użycie kropki, które modyfikuje model zdania. Odbieganie od norm, m.in. interpunkcyjnych i składniowych, powodujące powstawanie konstrukcji składniowych o nietypowej budowie, jest jednym ze sposobów wyrażania emocji w tekstach pisanych.

Wśród polskich prac dotyczących językowego wyrażania emocji należy wspomnieć *Składnię wypowiedzi emocjonalnych* autorstwa Anny Grzesiuk (1995). Autorka omawia typowe dla ekspresji emocji struktury składniowe, które określa jako ułamne (w sensie odchylenia od schematu składniowego). Przykładem takich konstrukcji są kontekstowe równoważniki niekompletne (eliptyczne), które funkcję komunikatywną pełnią w określonym kontekście. Mogą one kontynuować lub uzupełniać zdanie poprzednie, tj. być na przykład jego podmiotem, przydawką, dopełnieniem czy okolicznikiem.

Kolejną pozycją jest monografia *Równoważnik zdania we współczesnym języku polskim* Karin Musiołek (1978). Autorka wśród równoważników niekompletnych uwarunkowanych kontekstem wyróżnia równoważniki rozwijające. Są one intonacyjnie samodzielne, oddzielone dwiema dłuższymi pauzami (w piśmie kropkami) i znaczeniowo stanowią kontynuację poprzedniego zdania (równoważnika), będąc uzupełnieniem jakiejś jego części wyrażonej ogólnie, lub mogą też wyprzedzać, zapowiadać część zdania (równoważnika), który po nich nastąpi. Równoważniki rozwijające mogą być podmiotem, dopełnieniem lub innym członem zdania poprzedniego.

Wśród monografii z zakresu składni należy wskazać też pozycję autorstwa Marka Wiśniewskiego *Strukturalna charakterystyka polskich wypowiedzi niezdaniowych* (1994). Jednym z typów omawianych w niej konstrukcji są „interpunkcyjnie usamodzielnione człony syntaktyczne, które strukturalnie (akomodacyjnie lub konotacyjnie) uzależnione są od jakiegoś spośród składników sąsiadujących wypowiedzi” (Wiśniewski 1994: 176). Z przeprowadzonych badań autora wynika, że w tekstach współczesnej polszczyzny występują lub mogą potencjalnie wystąpić przykłady odcinania kropką lub ekwiwalentnym znakiem interpunkcyjnym różnego typu niezdaniowych członów syntaktycznych.

Reasumując, w przestudiowanej polskiej literaturze lingwistycznej zjawisko odpowiadające rosyjskiej *parcelacji* bywa określane jako *wyodrębnienie części zdania w oddzielne wypowiedzenie, usamodzielnianie zdania* oraz jest traktowane jako jeden ze środków stosowanych w interpunkcji bezpośredniej lub tzw. „interpunkcji ułomnej”. Częściej spotykane są nazwy wyodrębnionego po kropce członu, które można uznać za odpowiedniki *parcelatu*: *wyodrębniony interpunkcyjnie człon, usamodzielniony człon, usamodzielnione zdanie, człon wyodrębniony w wypowiedzenie, samodzielny człon, usamodzielnienie, równoważnik rozwijający, równoważnik eliptyczny, samodzielne wypowiedzenie niezdaniowe czy niezdaniowy człon syntaktyczny*. W tekście odnoszą się one do *części macierzystej, sąsiedniego, poprzedniego, wcześniejszego zdania, poprzedzającego wypowiedzenia/zdania*, które mogą być uznane za określenia rosyjskiej części głównej lub macierzystej.

Na podstawie analizy rosyjskiej i polskiej literatury lingwistycznej przeprowadzonej w części teoretycznej monografii ustalone zostało wspólne dla obu języków rozumienie *parcelacji*. Termin ten określa szczególny sposób podziału zdania na dwie lub kilka samodzielnych fraz, a do cech dystynktywnych tego zjawiska należą:

- *parcelowana konstrukcja* składa się z części bazowej (głównej, macierzystej) i *parcelatu* (części *parcelowanej*). Część macierzysta jest frazą będącą podstawą, organizującą zdanie w strukturalną i semantyczną całość łącznie z *parcelatem*, który następuje po kropce i formalnie zależy od części macierzystej;
- *parcelat* znajduje się w postpozycji względem bazowej części zdania i poza jego strukturą. Jest jednak ściśle związany ze zdaniem bazowym, bez niego nie może być zrozumiany i nie funkcjonuje jako samodzielna jednostka komunikacyjna;
- liczba *parcelatów* jest dowolna i mogą się one znajdować bezpośrednio po części bazowej lub być od niej oddzielone;
- w mowie *parcelacja* wyrażana jest intonacyjnie przez zastosowanie pauzy;
- w piśmie ta myślowa pauza odzwierciedlana jest za pomocą znaków interpunkcyjnych, tj. kropki, wielokropka, znaku zapytania i wykrzyknika;
- *parcelacja* pomaga odzwierciedlić mowę ustną, wcześniej nieprzygotowaną i nieprzemyślaną, powstającą zgodnie z tokiem myśli;
- możliwa jest zamiana konstrukcji *parcelowanej* na wersję bez *parcelacji*, pozbawioną elementu ekspresywności, natomiast semantycznie równoważną. Zdania *parcelowane* i nie*parcelowane* uważane są za warianty stylistyczne;

– podstawową funkcją parcelacji jest wyróżnienie określonej, najważniejszej części wypowiedzenia;

– parcelat konkretyzuje treść wypowiedzenia macierzystego lub może być jego rozwinięciem i dodawać nową treść do członów w nim występujących;

– parcelacja jest jednym ze środków służących do kompresji tekstu. Podział wypowiedzenia na mniej złożone, samodzielne komponenty pozwala skoncentrować uwagę odbiorcy na każdym elemencie komunikatu językowego. Dodatkowo kropka oznacza pauzę, która pobudza ciekawość odbiorcy;

– parcelacja jest traktowana jako jeden ze środków składni ekspresywnej.

Tak rozumiana parcelacja jest przedmiotem opisu w kolejnych rozdziałach monografii w planie porównawczym rosyjsko-polskim.

W pierwszym rozdziale empirycznym analizowane są zdania z parcelacją poszczególnych członów zdania pojedynczego. W obu językach w parcelaty mogą być wyodrębniane główne i drugorzędne człony zdania. Parcelowane zdania pojedyncze zostały podzielone na cztery typy, w których:

1. W zdaniu głównym nie było danego członu i został on wydzielony w samodzielną frazę – parcelat. Ten typ konstrukcji wystąpił tylko w przypadku drugorzędnych członów zdania, tj. dopełnienia, przydawki i okolicznika. Są one nieobligatoryjnymi elementami, więc zdanie macierzyste, w którym nie ma jednego z nich, jest kompletne pod względem strukturalnym i semantycznym, np.:

И вот она посмотрела на весь этот ужас и... ушла. С Крutiком. (Медведева)

Einstein wybuchnął śmiechem. Autentycznym i niepozowanym. (Wiśniewski)

2. W parcelacie został powtórzony człon ze zdania macierzystego, co jest uważane za najprostszy wariant parcelacji, np.:

Я смотрела на себя в зеркало и об этой женщине не знала ничего. Ничего. (Гурченко)

Czulem, że jej zależy. Bardzo zależy. (Pilipiuk)

3. Człon/człony w zdaniu głównym wraz z parcelatem tworzyły szereg. Między członami ze zdania głównego i parcelatu obserwuje się różne relacje semantyczne. Do najczęstszych należą:

– relacje włączne (eksplikatywne), przy których znaczenie członu w zdaniu macierzystym jest doprecyzowywane przez kolejne człony szeregu, tj. parcelaty, np.:

Он всю жизнь боролся за участие. За главную роль. (Медведева)

– *Posłuchaj – powiedział cicho. – Nasz problem polega na tym, że nie jesteśmy sobą. Łasica nam to wyjaśniła. **Mnie i Markowi.*** (Pilipiuk)

– łączne (wyszczególnienia), przy których człon w zdaniu głównym i w parcelacie oznaczają jakiś zbiór przedmiotów lub zjawisk, przy czym każdy z nich jest aktualizowany, np.:

*Он принес пирожные и вино. **И банку сока за 22 франка.*** (Медведева)

*Cygaro było doskonałe. Dawno nie palił tak dobrych cygar. **Kiedyś w Dublinie. Wiele lat temu.*** (Wiśniewski)

– relacje rozłączne (alternatywy), przy których możliwa jest wymiennność lub wzajemne wykluczanie się treści członu w zdaniu macierzystym i w parcelacie, np.:

– *Заходите к нам с Валентиной в гости. **Или отдохнуть приезжайте.** Море, всё-таки!... Телефон дать?* (Барабашов)

*Może coś by się dało wydestylować z moczu. **Albo z kości.*** (Pilipiuk)

– relacje przeciwstawne, kiedy znaczenie członu w zdaniu macierzystym jest przeciwstawne względem znaczenia członu parcelowanego, np.:

*Утром зеркало в ванной увидело совсем не то, к чему привыкло. Оно увидело худую грудь с розовыми сосками. **Не женскими, а юношескими.*** (Медведева)

*W nocy Tunczilowi udało się wydostać z drzewa tajemniczy przedmiot. To był nóż, lecz nie taki, jakie robił Tunczil. **Inny.** Jego ostrze było nieporównanie gładkie, prawie tak gładkie jak lustro – odbijało w sobie nocne niebo.* (Tokarczuk)

– relacje uogólnienia, kiedy parcelat znajdujący się na końcu szeregu ma znaczenie ogólne w stosunku do członów ze zdania głównego, np.:

– *Они убили всех! – причитал он, отирая лицо дрожащей рукой. – **И стариков. И женщин. И детей...** Всех! Только мы с Эгиной уцелели случайно. О Адрастея, богиня неизбежности!..* (Ильясов)

*Мiał do wyboru więzienie i mundur. Więzienie oznaczało prześladowanie żony, matki i córki. **Calej rodziny.*** (Wiśniewski)

– relacje gradacji, kiedy znaczenie członu w zdaniu macierzystym jest mniej intensywne względem znaczenia członu parcelowanego, np.:

*И торчал большой нос. **Огромный нос.** Без этого носа Критик был похож на девочку. А с носом он был похож на девочку-уродку.* (Медведева)

– *Niech to dunder świśnie – zaklął Ivo. – Jesteśmy w żałosnej sytuacji. **Beznadziejnej.*** (Pilipiuk)

Parcelacji w konstrukcjach, w których w parcelacie ma miejsce reduplikacja lub parcelowana część jest członem szeregu, mogą podlegać wszystkie człony zdania.

4. Parcelowany człon/człony nie tworzyły szeregu z odpowiadającym członem w zdaniu głównym. Ten typ wystąpił przy parcelacji dopełnienia i okolicznika w materiale polskojęzycznym, np.:

Chociaż nie wierzę w horoskopy, uważam, że to zabobon, głupia zabawa dla prostych, niezobowiązujących wewnątrznie ludzi. Oraz ten łańcuszek również dostałam. Od chrzestnej. (Masłowska)

Pewien młody biedny lekarz ze Sztumu, który skończył studia w Gdańsku, przyjechał na praktykę do Getyngi. Na sześć miesięcy. Do kliniki. (Domagalik, Wiśniewski)

Drugi rozdział materiałowy jest poświęcony omówieniu parcelacji zdań współrzędnie i podrzędnie złożonych, podzielonych ze względu na rodzaj wyodrębnionych w parcelat części składowych tych zdań. Zdaniem macierzystym są tutaj pierwsze ze zdań składowych w przypadku parataksy i część nadrzędna (bądź całe zdanie) w przypadku hipotaksy. Parcelatami są kolejne zdania współrzędne lub podrzędne. W przypadku zdań współrzędnie złożonych spójniki znajdujące się w inicjalnej części parcelatu decydują o relacjach zachodzących między zdaniem głównym a parcelowanym. Są to:

– relacja łączna, przy której zestawiane są zdarzenia (stany rzeczy) na zasadzie wspólnej podstawy, np. bliskości czasoprzestrzennej lub jakiegokolwiek innego powiązania dokonanego myślowo przez nadawcę. Jej najogólniejszym wykładnikiem jest spójnik *u/i*, np.:

– Мне нужна одна вещь. И только ты можешь ее раздобыть. (Грановский)

Uważam, że żadna religia by nie powstała, gdyby ludzie się nie bali. I za wszelką cenę nie chcieli przetrwać. (Domagalik, Wiśniewski)

– relacja przeciwstawna, przy której zdarzenia (stany rzeczy) zestawione są ze sobą na zasadzie przeciwieństwa. W inicjalnej części parcelatu znajdują się najczęściej spójniki *no/ale* otwierające wypowiedź będącą zaprzeczeniem wniosków, jakie by można wyciągnąć ze zdania macierzystego, np.:

Музей еще не готов. Но замечательные экспонаты доставлены сюда со всего мира. (Ильф, Петров)

Mogło być jeszcze wszystko dobrze. Ale nie przyszłaś. (Masłowska)

– relacja rozłączna, przy której treść zdania macierzystego i parcelowanego wzajemnie się wykluczają, tzn. nie mogą być prawdziwe jednocześnie. Wykładnikami tej relacji są spójniki *uni; albo/lub* rozpoczynające parcelat, np.:

Их было так много – этих вещей, сумок с книгами, что Женицина сказала: «Тебя не пустят в самолет. Или тебе придется платить бешеные деньги». (Медведева)

Prawdziwe listy, które można także po prostu spalić. Albo je po wielu latach odkryć na nowo. (Wiśniewski)

– relacja wynikowa (tylko w materiale polskojęzycznym), przy której treść zdania parcelowanego wynika z treści zdania głównego. Wykładnikami są spójniki *a*, więc:

Wtedy, choć jestem znieważony, ja patrzę na nią i wydaje mi się ładna, czemu nie mogę zaprzeczyć. A co zobowiązuje mnie do różnych gestów. (Masłowska)

Oddzieram z siebie kołdrę i myśląc właśnie w podany sposób, cichaczem udaję się do kuchni.

(odstęp 2 linijki)

Gdzie spoglądam na swój telefon, na którym widnieje tekstowa wiadomość od Andżeli. Więc bezzwłocznie dzwonię do niej. (Masłowska)

Do zdań złożonych podrzędnie, w których występuje zjawisko parcelacji członu podrzędnego, można zaliczyć:

– zdania intensjonalne (dopełniające), tj. takie, które są konotowane przez czasowniki występujące w zdaniu nadrzędnym. W zdaniach tego typu zdanie podrzędne jest elementem obligatoryjnym, uzupełniającym (dopełniającym) treść zdania nadrzędnego (czasownika w zdaniu nadrzędnym). Bez części podrzędnej zdanie nie byłoby sensowną całością. Potwierdzają to zdania intensjonalne z parcelacją części podrzędnej, w których jedno ze zdań podrzędnych jest w części głównej, a kolejne zostały oddzielone kropką, np.:

«Прости, что жил я в том лесу. Что все я пережил и выжил. Что до могилы донесу Большие сумерки Парижа...» (Аксенов)

Czuł szóstym zmysłem, że bandyci odeszli, lecz wiedział, że nie może zaufać intuicji. Że zbytnia pewność siebie może go kosztować życie. (Pilipiuk)

– zdania relatywne (względne), które rozwijają grupę nominalną zdania nadrzędnego (grupę mianownikową lub grupę w przypadku zależnym). Wśród parcelowanych zdań relatywnych odnotowano zdania, w których kropką została oddzielona część podrzędna odnosząca się do podmiotu lub do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym (macierzystym), np.:

Теперь эта подлая, парализующая волю мысль жила в его голове постоянно, не давала спать, набираться сил, мешала думать о чем-то другом – отвлеченном или просто нейтральном. Безногий, с перебитой рукой – кому он нужен, кроме бедной его, исхудавшей и постаревшей матери, которой разрешили быть с ним, в палате?!

Которая ухаживает за ним, как за малым и беспомощным ребенком: кормит с ложки и выносит за ним судно. (Барабашов)

Wertując w pamięci swój życiorys, zdał sobie w tym momencie sprawę, że zatrzymywał się na dłużej wyłącznie przy kobietach, z którymi chciał rozmawiać. **I które miały coś do powiedzenia.** (Wiśniewski)

– zdania ekstensjonalne (okolicznikowe), w których zdania nadrzędne i podrzędne są połączone na zasadzie różnych relacji semantycznych, np.: temporalnej, przyczynowo-skutkowej itp. W parcelowanych zdaniach ekstensjonalnych zdanie macierzyste (nadrzędne) i oddzielone od niego kropką zdanie podrzędne połączone są najczęściej na zasadzie relacji celu i przyczyny, np.:

А Галя действительно была подкидышем, и даже фамилию ей в детском доме дали: Четвертак. Потому что меньше всех ростом вышла, в четверть меньше. (Васильев)

Potem zadzwoniła do swojej matki. Rozmawiały prawie dwie godziny. To znaczy, głównie matka mówiła. Potrzebowała tego. Aby się utwierdzić. (Wiśniewski)

W przypadku parcelowanych zdań współrzędnych w zdaniu macierzystym nie ma części wprowadzanej przez spójniki znajdujące się na początku parcelowanych fragmentów. W zdaniach złożonych podrzędnie zespolenie części składowych jest ściślejsze, a w zdaniach intensjonalnych część podrzędna jest elementem niezbędnym uzupełniającym treść orzeczenia w zdaniu głównym. Dlatego częścią główną w większości rosyjskich i polskich zdań intensjonalnych oraz relatywnych jest całe zdanie złożone. Parcelaty z powtórzonym inicjalnym spójnikiem *что/że* i *который/który* stanowią dodatkową część podrzędną, doprecyzowującą treść tej ze zdania głównego. Sporadycznie zdarza się, że w zdaniu macierzystym nie ma części podrzędnej, np.:

Помешала ему быть с сыном и с таким тоненьким Критиком из Ленинграда. Который прекрасно говорит по-французски, у которого такие тонкие запястья, такие голубо-серые глаза, большие мягкие губы и тоненькие лопатки, в которые папа уткнул бы лицо, прижал бы щеку к одной лопатке, как к безопасному лезвию, и водил бы рукой по его ребрам, как по тонким черным клавишам. (Медведева)

Dawaj nogę, gdyż nie ręczę za swój gniew. Który jest wielki, a będzie jeszcze większy. (Masłowska)

W zdaniach, w których części podrzędne są fakultatywne, tj. w zdaniach ekstensjonalnych (okolicznikowych) występują one tylko po kropce jako parcelaty.

Trzeci rozdział materiałowy został poświęcony wybranym zagadnieniom dotyczącym pragmatycznych aspektów funkcjonowania rosyjskich i polskich zdań z parcelacją. W badaniach pragramlingwistycznych mających na celu opis relacji zachodzących między strukturą językową tekstu a jego nadawcą i odbiorcą ze szczególnym uwzględnieniem funkcji sprawczej (illokucyjnej w terminologii Johna L. Austina) zwraca się szczególną uwagę na wpływ tekstu na adresata nie tylko za pomocą zawartej w nim informacji, ale też formy jej przekazania. Oddzielenie pauzą kropki leksemu, połączeń wyrazowych lub całego zdania od części macierzystej jest uwarunkowane intencją mówiącego, a parcelat staje się nośnikiem pragmatycznej treści wypowiedzi. W tej części monografii zostały omówione semantyczno-pragmatyczne grupy parcelacji, do których należą:

– wyjaśnienie, będące eksplikacją myśli autorskiej, np.:

И она молчала. Чтобы не обжигать Писателя. (Медведева)

To był ogromny awans towarzyski i skok w górę. Bo w East Village poza hiszpańskim mówiło się po rosyjsku, polsku i ukraińsku. (Głowacki)

– uszczegółowienie, polegające na semantycznym doprecyzowaniu wyrażanych myśli z zasadniczej części wypowiedzi, np.:

Проведи-ка меня туда. В дом. (Бигль)

Przy biurku na wprost okna odwrócona plecami do drzwi siedziała ona. Natalia. (Wiśniewski)

– poszerzenie, mające na celu wzbogacenie treści podstawowej wypowiedzenia o dodatkowe informacje, które intencjonalnie wprowadza mówiący, wyróżniając je w parcelat, jako istotne dla danej wypowiedzi, np.:

Знаешь, что я думаю? Что тебе лучше остаться здесь. Навсегда. (Грановский)

Będzie wojna o ujście Wisły między Szwecją a Rzeczpospolitą. Za kilkadziesiąt lat. (Pilipiuk)

– uogólnienie służące do skondensowania myśli zawartej w zdaniu poprzedzającym bądź w bardziej lub mniej złożonym parcelacie, np.:

– Слушай, Спанта! – Говоря, она не глядела на мужа. – Я знаю: мои слова не понравятся. Но... пусть! Все равно скажу! Мне все надоело. Пустыня. Грязные массажеты. Дырявый шатер. Горелое мясо... Все! (Ильясов)

Miał do wyboru więzienie i mundur. Więzienie oznaczało prześladowanie żony, matki i córki. Całej rodziny. (Wiśniewski)

– wyróżnienie, polegające na semantycznym wyodrębnieniu i zaakcentowaniu najistotniejszego, zdaniem nadawcy, elementu treści wypowiedzenia bazowego, np.:

Окончательная победа над турками — дело нескольких недель. Подчеркиваю: над турками. (Акунин)

Wykladał także na uniwersytecie, a specjalizował się w sektach działających na Śląsku w okresie reformacji. Zwłaszcza Szwenkfeldystach i Nożownikach. (Tokarczuk)

– wzmocnienie i intensyfikacja:

Wzmocnienie zachodzi poprzez jedno lub wielokrotne powtórzenie istotnego dla sytuacji komunikacyjnej komponentu wypowiedzi, np.:

Я смотрела на себя в зеркало и об этой женщине не знала ничего. Ничего. (Гурченко)

To jest straszne obciążenie dla nieprzygotowanego. Straszne. (Szwaja)

Intensyfikacja powstaje natomiast poprzez użycie parcelatu o wyższym stopniu intensywności w stosunku do komponentu, do którego odnosi się w zdaniu, czy też użycie kilku parcelatów ilustrujących intensyfikowanie znaczenia, np.:

Она подумала, что когда она что-то не то делает, он становится очень красивым. Строго красивым. Драматично-красивым. (Медведева)

Działy się tu niedobre rzeczy... Niedawno. Bardzo niedawno. (Pilipiuk)

– korekta wypowiedzi, mogąca wyrażać odrzucenie starej informacji i skorygowanie jej poprzez podanie nowej – poprawnej według mówiącego lub jedynie jej uściślenie”. Stąd można wyróżnić: korektę zamiany i korektę uściślenia (Komorowska 2001: 137). Korekta zamiany polega na zastąpieniu podanej informacji inną, bardziej precyzyjną, odpowiedniejszą do faktycznego stanu rzeczy, np.:

Но это настоящий американский город, тут есть полный комплект городских принадлежностей [...] Как говорится, что угодно для души. Вернее — для тела. Для души тут как раз ничего нет. (Ильф, Петров)

Tylko raz byłem w Polsce, Aneczko. Niedokładnie w Polsce. Ale blisko niej. W Gdańsku. (Wiśniewski)

Korekta uściślenia z kolei polega na doprecyzowaniu, na ściślejszym określeniu tego, co zostało już powiedziane w zdaniu bazowym lub w poprzednim parcelacie, np.:

Она отправила его туда, где он жил, где были его вещи. За город. Потому что он весь пылал, горел. (Медведева)

Wspólnicy pokiwali w zadumie głowami i ruszyli na zachód. Do domu. (Pilipiuk)

Analiza materiału badawczego pokazała, że przy parcelacji wystąpiły dodatkowe intencjonalne znaczenia związane z tworzeniem odpowiedniego nastroju, wyrażaniem stanów emocjonalnych, wpływaniem na opinię adresata, a także wzbudzaniem jego zainteresowania.

Ponadto zawarte w parcelatach znaczenia oddziałują na emocje odbiorcy. Wyróżnione zostały dwa kierunki perlokucyjne: pozytywny, kiedy w parcelacie wskazane są dobre, korzystne i akceptowalne fakty dotyczące określonych sytuacji bądź zdarzeń, oraz negatywny, w którym w parcelacie wskazane są złe, niekorzystne i nieakceptowalne fakty dotyczące określonych sytuacji lub zdarzeń.

Podsumowanie wyników przeprowadzonych badań zawiera *Zakończenie*, które zostało przetłumaczone na język rosyjski i angielski.

Bibliografia:

- Aleksiejenko M., *Rosyjsko-polski słownik terminów lingwistycznych*, Szczecin 2003.
- Angełowa I., *Charakterystyka interpunkcji polskiej w świetle normy i praktyki*, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź 1985.
- Czapiga Z., *Kauzator zachwyty w języku rosyjskim i polskim*, „Folia Linguistica Rossica”, 12/2016, s. 43–52.
- Encyklopedia języka polskiego*, pod red. S. Urbańczyka, Wrocław 1994.
- Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, pod red. K. Polańskiego, Wrocław 1993.
- Encyklopedia wiedzy o języku polskim*, pod red. S. Urbańczyka, Wrocław 1978.
- Gołąb Z., Heinz A., Polański K., *Słownik terminologii językoznawczej*, Warszawa 1968.
- Grzesiuk A., *Składnia wypowiedzi emocjonalnych*, Lublin 1995.
- Jodłowski S., *Losy ortografii polskiej*, Warszawa 1979.
- Jodłowski S., *Zasady interpunkcji*, Kraków 2002.
- Jodłowski S., *O nowej modzie literackiej w interpunkcji*, „Język Polski”, XVII, 1/1932, s. 11–18.
- Komorowska E., *Leksykalno-semantyczne wykładniki parentezy postpozycyjnej w języku polskim i rosyjskim*, Szczecin 2001.
- Komorowska E., *Semantyczno-pragmatyczne aspekty funkcjonowania „przyłłączenia” w języku polskim i języku rosyjskim*. [w:] *Studia z językoznawstwa słowiańskiego: księga dedykowana Profesor Marii Honowskiej z okazji Jubileuszu*, pod red. F. Sławskiego i H. Mieczkowskiej, Kraków 1995, s. 73–79.
- Mayen J., *O stylistyce utworów mówionych*, Wrocław 1972.
- Musiółek K., *Równoważnik zdania we współczesnym języku polskim*, Wrocław 1978.

Pisarkowa K., *Składnia rozmowy telefonicznej*, Wrocław 1975.

Pospiszyłowa A., *Wyodrębnienie dowolnej części zdania w oddzielne wypowiedzenie*, „Język Polski”, LIII, 5/1973, s. 330–337.

Saloni Z., *Błędy językowe w pracach pisemnych uczniów liceum ogólnokształcącego. Próba analizy językoznawczej*, Warszawa 1971.

Saloni Z., *W sprawie interpunkcyjnego usamodzielnienia członu zdaniowego*, „Język Polski”, LVII, 4/1977, s. 261–272.

Słownik gramatyki języka polskiego, pod red. W. Gruszczyńskiego i J. Bralczyka Warszawa 2002.

Wiśniewski M., *Strukturalna charakterystyka polskich wypowiedzeń niezdaniowych*, Toruń 1994.

Бабайцева В.В., *Явления переходности в грамматике русского языка*, Москва 2000.

Бабайцева В.В., *Синкретизм парцелированных и присоединенных субстантивных фрагментов текста*, „Филологические науки” 1997/4, с. 56–65.

Богоявленская Ю.В., *Проблема разграничения парцелляции и присоединения в исторической перспективе*, *Филологические науки/2. Синтаксис: структура, семантика, функция*, http://www.rusnauka.com/4_SND_2014/Philologia/0_158121.doc.htm (4.06.2015).

Ванников Ю.В., *Синтаксис речи и синтаксические особенности русской речи*, Москва 1979.

Ванников Ю.В., *Явление парцелляции в современном русском языке*, Кандидатская диссертация, Москва 1965.

Иванчикова Е.А., *Парцелляция, ее коммуникативно-экспрессивные и синтаксические функции*, [в:] *Русский язык и советское общество: Морфология и синтаксис современного русского литературного языка*, ред. М.В. Панов, Москва 1968, с. 277–301.

Каркошко О.П., *Парцелляция в системе других синтаксических явлений в русском и немецком языках*, <https://cyberleninka.ru/article/n/partsellyatsiya-v-sisteme-drugih-sintaksicheskikh-yavleniy-v-russkom-i-nemetskom-yazykah/viewer> (23.07.2020).

Копнина Г.А., *Парцелляция*, http://library.krasu.ru/ft/ft/_articles/0070223.pdf (3.08.2008).

Поваляева Ю.В., *Проблема парцелляции в современной лингвистической науке*, <http://frgf.utmn.ru/No14/text06.htm> (3.08.2008).

Пряткина А.Ф., *Русский язык. Синтаксис осложненного предложения*, Москва 1990.

Сковородников А.П., *Экспрессивные синтаксические конструкции современного русского литературного языка*, Томск 1981.

Сковородников А.П., *О функциях парцелляции в современном русском литературном языке*, „Русский язык в школе”, 1980/5, с. 86–91.

Сковородников А.П., *О соотношении понятий „парцелляция” и „присоединение”*, „Вопросы языкознания”, 1978/1, с. 118–129.

Сковородников А.П., *О классификации парцеллированных предложений в современном русском литературном языке*, „Филологические науки”, 1978/2, с. 58–67.

b) pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

Moje zainteresowania naukowe koncentrują się wokół różnych tematów badawczych i obejmują cztery cykle publikacji, które są poświęcone semantyce i składni rosyjskich i polskich deadiektywów, parcelacji (kwestie nieujęte w monografii oraz prezentujące częściowe wyniki badań), rosyjskim i polskim gniazdom słowotwórczym z rzeczownikami wyjściowymi nazywającymi pory roku oraz zagadnieniom związanym z wykorzystaniem korpusów w badaniach lingwistycznych. Przed uzyskaniem stopnia doktora nauk humanistycznych opublikowałam w kraju i za granicą jedenaście artykułów naukowych, uczestniczyłam w jedenastu krajowych i zagranicznych międzynarodowych konferencjach naukowych. Po uzyskaniu stopnia doktora, nie wliczając w to głównego osiągnięcia naukowego zgłoszonego do oceny, opublikowałam siedem rozdziałów monografii, dwadzieścia pięć artykułów naukowych i współredagowałam pięć prac zbiorowych. Poza tym napisałam trzy recenzje: monografii i dwóch tomów pokonferencyjnych. Czynnie uczestniczyłam w jedenastu międzynarodowych konferencjach naukowych oraz biernie w pięciu konferencjach dotyczących teoretycznych i praktycznych kwestii związanych z językami specjalistycznymi.

1. Semantyka i składnia rosyjskich i polskich deadiektywów

Deadiektwy (nomina essendi) stały się punktem, od którego zaczęły się moje zainteresowania naukowe. Badania prowadzone były w zakresie semantyki i składni rosyjskich i polskich nomina essendi:

1. 1. Badania dotyczące semantyki rosyjskich i polskich deadiektywów

Badania nad semantyką rosyjskich i polskich deadiektywów zostały opublikowane w dziewięciu artykułach. Są to m.in.: *Семантика и способы образования русских и польских градуальных деадъективов*; *О семантике русских и polskich deadiektywów parametrycznych*; *К проблеме конкретизации значений деадъективов с суффиксом*

-ость/-ość в русском и польском языках; Z badań nad semantyką deadiektywów z formantem -ость/-ość w języku rosyjskim i polskim. Prace te ukazały się w czasopismach naukowych („Мова. Науково-теоретичний часопис з мовознавства”, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”) i w zbiorach artykułów (*Русистика и современность, Языкознание 3; Język a rzeczywistość. Rusycystyczne studia konfrontatywne*). Ponadto tekst, w którym zostały opisane rosyjskie, polskie i angielskie nazwy abstrakcyjnych cech stanowi rozdział monografii (*On the Semantics of Russian, Polish and English Nomina Essendi*, [w:] *Slavic and Other Languages in a Contrastive Perspective*).

Deadiektwy (nomina essendi) to podklasa abstrakcyjnych rzeczowników odprzymiotnikowych, które nazywają abstrakcyjne cechy, jakości i właściwości (Zob. m.in.: Золотова 2003: 223–227; Czapiga 2003: 79–80). W pewnych wypadkach mogą one zupełnie zatracać swoją abstrakcyjność i oznaczać konkretne przedmioty, postęпки, zjawiska, miejsca, zdarzenia, a nawet osoby. Rosyjskie i polskie nazwy „bycia jakimś” tworzone są od przymiotników jakościowych (w tym również od przymiotników parametrycznych), od przymiotników względnych (utworzonych od tematu rzeczownikowego, który odgrywa decydującą rolę w semantyce derywatu) oraz od przymiotników odczasownikowych i imiesłówów.

Przy opisie semantyki nomina essendi na podstawie materiału słownikowego stosowana była metoda parafrazowania zgodna z założeniami metodologicznymi szkoły słowotwórczej W. Doroszewskiego (1962: 217–219; 1963: 297–302). Składnikiem parafrazy słowotwórczej jest wyraz będący podstawą słowotwórczą parafrazowanego derywatu. W przypadku deadiektywów podstawą są przymiotniki w funkcji orzeczników. Metoda ta pozwala rozgraniczyć formacje o charakterze orzeczeniowym oznaczające ‘bycie jakimś’ od formacji przedmiotowych oznaczających ‘nosiciela cechy’. Pierwsze z nich reprezentują schemat „to, że X jest jaki”, a drugie „to, co jest jakie; ten, kto jest jaki”. Parafrazy wykorzystywane były również do określania poszczególnych znaczeń deadiektywów, np.: derywaty oznaczające abstrakcyjne podobieństwo do przedmiotu nazwanego przez rzeczownik, który był podstawą derywacji przymiotnika, są parafrazowane jako „to, że X jest podobny do...”, np.: *чудаковатость* to свойство по знач. прилаг. *чудаковатый* (‘несколько странный, вызывающий удивление необычным поведением, странными поступками’); *мączystość* to rzeczownik od *мączysty* (‘podobny do mąki, przypominający konsystencją mąkę, sypki jak mąka’), a deadiektwy będące skonkretyzowanymi nazwami czynów – nosicieli cech jako „czyn, który jest jaki”, np.: *фамиллярность* ‘фамиллярный поступок, жест’; *sprośność* ‘postępek sprośny, nieprzyzwoity lub rzecz sprośna (dowcip, książka itp.)’.

Zastosowanie metody parafrazowania pozwoliło sklasyfikować materiał słownikowy pod względem struktury semantycznej i stwierdzić, że właściwości semantyczne rosyjskich i polskich deadiektywów są w zasadzie zbieżne. Derywaty o prymarnym znaczeniu abstrakcyjnej cechy, odpowiadające formule „*to, że X jest jaki*”, mają szczegółowe znaczenia: abstrakcyjnej cechy (zewnętrznej, wewnętrznej i parametrycznej), obecności lub nieobecności cechy, przynależności do czegoś, abstrakcyjnego podobieństwa do czegoś, możliwości wykonania czynności, skłonności do jakiejś czynności, stopnia realizacji czynności, cechy będącej rezultatem czynności.

Nazywanie abstrakcyjnej cechy, jakości, właściwości jest podstawową funkcją deadiektywów, jednak często nabierają one dodatkowego znaczenia przedmiotowego odpowiadającego formule „*to, co jest jakie; ten, kto jest jaki*”. Ogólnie rozumiane znaczenie nosiciela cechy odnosi się do osób, miejsc, czynów, substancji, przedmiotów i pewnej zbiorowości sytuacji, ludzi i przedmiotów. Deadiektwy (z formantem *-изм/-izm (-yzm)* oraz *-щина*) są nazwami zespołów poglądów, idei i postaw jako kierunków społeczno-politycznych, naukowych i artystycznych. Niektóre rzeczowniki odprzymiotnikowe ze znaczeniem konkretnym, szczególnie w języku rosyjskim, mają charakter terminologiczny i używane są głównie w tekstach naukowych. Tak więc, zarówno rosyjskie, jak i polskie deadiektwy charakteryzują się dużą różnorodnością semantyczną, specyficznym funkcjonowaniem i nacechowaniem stylistycznym. Różnice międzyjęzykowe dotyczą głównie aspektu ilościowego w zakresie tworzenia derywatów poszczególnych grup semantycznych, co zostało przedstawione w poszczególnych publikacjach.

1. 2. Badania dotyczące składni rosyjskich i polskich deadiektywów

Kolejną kwestią podejmowaną w publikacjach dotyczących deadiektywów było ich funkcjonowanie w strukturze zdania pojedynczego we współczesnym języku rosyjskim i polskim. Temu zagadnieniu poświęcono dziesięć artykułów (Zob. m.in.: *O subieckie w zdaniach z deadiektywem w pozycji głównego argumentu w języku polskim i rosyjskim*; *Zdania z deadiektywem w funkcji predykatu w języku polskim i rosyjskim*; *Дедъектив в функции подлежащего в русском и польском языках (на материале художественных текстов)*; *Deadiektyw w pozycji przyrzeczownikowej we współczesnym języku rosyjskim i polskim*; *Deadiektyw w funkcji okolicznikowej we współczesnym języku rosyjskim i polskim*).

Wspomniane publikacje ukazały się w czasopismach naukowych („Przegląd Rusycystyczny”; „Zeszyty Naukowe PWSZ w Sanoku”) i zbiorach artykułów (*Świat Słowian*

w języku i kulturze. VI. Językoznawstwo; Русистика и современность. Языкознание; Материалы по русско-славянскому языкознанию).

Analiza funkcjonowania deadiektywów w strukturze zdania pojedynczego oparta była na materiale faktograficznym pochodzącym z XX-wiecznej prozy rosyjskiej i jej przekładów na język polski. Ogółem analiza obejmowała 2028 rosyjskich zdań pojedynczych z deadiektywem pełniącym różne funkcje syntaktyczne i ich polskich odpowiedników.

Przy opisie funkcji syntaktycznych rosyjskich i polskich deadiektywów wykorzystywana była koncepcja generatywistyczna z bazą semantyczną (semantyka generatywna, składnia semantyczna), a szczególnie jej wersja przedstawiona w *Gramatyce współczesnego języka polskiego. Składnia* oraz przez G. A. Zołotową (2003).

Cechą charakterystyczną nomina essendi jest ich semantyczno-gramatyczna dwoistość, która wynika ze współistnienia w tych derywatach kategoryalnych znaczeń przedmiotowości i jakości. Biorąc pod uwagę gramatyczny charakter deadiektywów, można stwierdzić, że jak wszystkie rzeczowniki mogą występować w formach wszystkich przypadków i w roli dowolnej części zdania. Z drugiej jednak strony, biorąc pod uwagę semantykę omawianych derywatów – nazwy cech, jakości, właściwości – należy podkreślić, że cechy nazwane w deadiektywach nie są zdolne „wykonywać” czynność i nie są zdolne być subjektem (agensem) czynności. Mogą jedynie okazywać wpływ na inne obiekty (przedmioty, osoby), powodować określoną reakcję osoby lub zmiany w innym przedmiocie, tj. mogą być kauzatores: czynności, cech (osób i przedmiotów), zmian ilościowych i emocjonalnych reakcji osób.

Zdanie pojedyncze zawierające w swej strukturze deadiektyw jest z punktu widzenia formalno-składniowego zdaniem pojedynczym, natomiast z punktu widzenia funkcjonalno-semantycznego stanowi strukturę złożoną (polipredykatywną). Deadiektywy jako znominalizowana konstrukcja równoważna konstrukcjom zdaniowym typu: *X jest a*, gdzie *X* jest dowolnym członem imiennym, natomiast *a* – członem adiektywnym przysadzającym denotatowi *X-a* określoną cechę (jakość, właściwość) rozbudowują podstawową strukturę zdania i czynią je polipredykatywnym:

Вся его дикая радость немедленной расправы передалась мне → мне передалось то, что он был дико радостен; Cała jego dzika radość natychmiastowej zemsty udzieliła się mnie → udzieliło mi się to, że on był radosny (Grin).

W opisie składniowym do wyprowadzania struktur powierzchniowych ze struktur głębokich wykorzystywane były parafrazy (transformacje), które, jak podkreśla Z. Topolińska, są „trafną metodą ustalania relacji semantycznej do prymarnej formalizacji” (Topolińska 1984: 355–356). Typową formą parafrazy nominalizacji morfologicznych są

nominalizacje syntaktyczne, np.: *тряслась от старости* → *тряслась потому, что была стара(я)*; *трzęsła się ze starości* → *trzęsła się dlatego, że była stara*; *Саше понравилась ее откровенность [...]* → *Саше понравилось то, что она была откровенна*; *Saszy spodobała się jej otwartość [...]* → *Saszy spodobało się to, że ona była otwarta*.

Przy opisie zdań z deadiektywem używane są logiczne pojęcia *predykatu* i *argumentu*. Obok tych pojęć stosowane są również tradycyjne terminy funkcjonalne, jak *podmiot*, *orzeczenie*, *przydawka*, *dopełnienie* i *okolicznik*.

W obu językach nomina essendi zajmują różne pozycje w strukturze zdania pojedynczego w zależności od tego, jaką mają formę przypadkową lub z jakim zostały użyte przymikiem w wymaganej przezeń formie przypadku oraz do jakiego członu zdania się odnoszą. I tak:

1) zajmują pozycję głównego argumentu (kwestii tej poświęcono m.in. następujące publikacje: *O subiekcie w zdaniach z deadiektywem w pozycji głównego argumentu w języku polskim i rosyjskim*; *Дедъектив в функции подлежащего в русском и польском языках (на материале художественных текстов)*; *Z badań nad zdaniami z mianownikową formą deadiektynu w języku rosyjskim i polskim*),

2) zajmują pozycję kolejnego argumentu (Zob.: *Deadiektyw w pozycji drugiego argumentu we współczesnym języku rosyjskim i polskim*),

3) pełnią funkcję predykatu (Zob.: *Zdania z deadiektywem w funkcji predykatu w języku polskim i rosyjskim*),

4) pełnią funkcję członu atrybutywnego (Zob.: *Deadiektyw w pozycji przyrzeczownikowej we współczesnym języku rosyjskim i polskim*),

5) określają okoliczności realizacji predykatu (Zob.: *Deadiektyw w funkcji okolicznikowej we współczesnym języku rosyjskim i polskim*).

Przeprowadzona analiza porównawcza rosyjskich i polskich zdań z deadiektywem pokazała, że funkcjonowanie rosyjskich i polskich nomina essendi w strukturze zdania jest dość zróżnicowane. Rozbieżności obejmują przede wszystkim zastąpienie rosyjskiego deadiektynu polskim przysłówkiem lub wyrażeniem o charakterze przysłówkowym oraz pominięcie go w przekładzie, polski deadiektyw pełni też inną funkcję syntaktyczną. Nominalizacja adiektywna w polskim przekładzie bywa również zastępowana rzeczownikiem niebędącym derywatem odprzymiotnikowym, derywatem na *-anie/-enie*, przymiotnikiem pełniącym inne funkcje syntaktyczne, czasownikiem pełniącym funkcję predykatywną bądź pełną konstrukcją zdaniową. Polskie zdania, mimo różnic formalnych, są równoważne semantycznie i zachowują polipredykatywny charakter.

Bibliografia

Czapiga Z., *Polipredykatywność zdania pojedynczego w języku polskim i rosyjskim*, Rzeszów 2003.

Doroszewski W., *Podstawy gramatyki polskiej*, cz. 1, Warszawa 1963, s. 297–302.

Doroszewski W., *Kategorie słowotwórcze*, [w:] *Studia i szkice językoznawcze*, Warszawa 1962, s. 217–219.

Gramatyka współczesnego języka polskiego. Składnia, pod red. Z. Topolińskiej, Warszawa 1984.

Topolińska Z., *Składnia grupy imiennej*, [w:] *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Składnia*, pod red. Z. Topolińskiej, Warszawa 1984.

Золотова Г.А., *Коммуникативные аспекты русского синтаксиса*, Москва 2003.

2. Badania dotyczące parcelacji w języku rosyjskim i polskim

Zagadnienia związane ze zjawiskiem parcelacji we współczesnym języku rosyjskim i polskim są kolejnym obszarem moich zainteresowań naukowych. Oprócz monografii poświęconej temu zjawisku, zgłoszonej jako osiągnięcie naukowe, publikowałam też inne prace (artykuły i rozdziały monografii) prezentujące odrębne kwestie częściowych badań nad parcelacją.

W dwóch artykułach opisałam funkcjonowanie zdań z parcelacją w reklamie prasowej. Są to: *O parcelacji w rosyjskiej i polskiej reklamie prasowej* i *O parcelacji w rosyjskiej reklamie prasowej*. Zastosowanie parcelacji sprawia, że język reklamy jest zbliżony do mowy ustnej – zdania są krótkie i nieskomplikowane pod względem formalnym, a pauza kropki w nieoczekiwanym miejscu pobudza ciekawość odbiorcy komunikatu i zwraca uwagę na reklamowany produkt. Jak pokazał zebrany materiał, w parcelat została wyodrębniona informacja o typie produktu, jego przeznaczeniu, efekcie działania, wysokiej jakości, wyróżniającej go cesze, a także jego nazwa. W obu językach w tekstach reklamowych najczęściej pojawiały się konstrukcje niewerbalne z parcelacją orzecznika. Można stwierdzić, że parcelacja jest różnorodnym środkiem stylistycznym, który w reklamie występuje wraz z innymi zabiegami językowymi i pozajęzykowymi.

W tekście *Parcelacja konstrukcji porównawczych we współczesnym języku polskim* zwróciłam uwagę na polskie zdania, w których kropką zostały oddzielone konstrukcje porównawcze: W omówionych zdaniach w przypadku pełnych konstrukcji porównawczych człon porównywany i podstawa porównania należą do głównej (matrycowej) części zdania, a

oddzielony kropką funktor i człon porównujący stanowią parcelat. Parcelowane konstrukcje porównawcze najczęściej odnoszą się do predykatu zdania głównego i określają okoliczności jego realizacji. Ponadto odnoszą się one do innych członów zdania matrycowego wyrażonych rzeczownikiem oraz przymiotnikiem. Analiza pokazała również, że najczęściej kropką oddzielany był funktor i człon porównujący wyrażony rzeczownikiem, ale wystąpiły też bardziej rozbudowane struktury, takie jak zwroty z imiesłowem lub całe zdania.

Przedmiotem mojego zainteresowania były również zdania z parcelacją w wybranym utworze – *Турецкий гамбит* В. Акунина i ich polskie odpowiedniki przekładowe: *Парцеллированные конструкции в тексте романа Бориса Акунина Турецкий гамбит* i *Русские парцеллированные конструкции в тексте романа Бориса Акунина Турецкий гамбит и их польские эквиваленты*. Analiza pokazała, że w 70% przykładów polskie warianty przekładowe są tożsame z rosyjskimi zdaniami z parcelacją.

Do publikacji stanowiących omówienie częściowych badań nad parcelacją należą m.in.: *О некоторых предложениях с парцелляцией определений в современном русском и польском языках; Парцелляция обстоятельств в современном польском языке (на материале художественных текстов)*.

3. Badania dotyczące rosyjskich i polskich gniazd słowotwórczych z rzeczownikami nazywającymi pory roku

Kolejny cykl artykułów obejmuje zagadnienia związane z rosyjskimi i polskimi gniazdami słowotwórczymi z rzeczownikami wyjściowymi nazywającymi pory roku. Analiza była przeprowadzona na materiale faktograficznym pochodzącym z polskich i rosyjskich słowników słowotwórczych: *Słownik gniazd słowotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego, tom 1, Gniazda odprzymiotnikowe; Słownik gniazd słowotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego, tom 2, Gniazda odrzeczownikowe; Mały słownik słowotwórczy języka polskiego dla cudzoziemców; Словообразовательный словарь русского языка*. Należą tu trzy teksty poświęcone konfrontatywnemu opisowi gniazd z rzeczownikami *лето/lato, осень/jesień, зима/zima*, które ukazały się w „Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Rzeszowskiego” oraz jeden podsumowujący porównawczy opis gniazd (*Polskie gniazda słowotwórcze z rzeczownikami wyjściowymi nazywającymi pory roku w porównaniu z rosyjskimi*) opublikowany w „Zeszytach Cyrylo-Metodiańskich”.

W wymienionych szkicach *гнездо словотворче* (словообразовательное гнездо) rozumiane jest jako najbardziej złożona jednostka słowotwórczego poziomu języka. Stanowi ono zbiór wyrazów mających jednakowy rdzeń i uporządkowanych stosunkami motywacji.

Wszystkie jednostki wchodzące w skład gniazda słowotwórczego są bezpośrednio lub pośrednio motywowane przez znajdujący się w jego centrum wyraz wyjściowy (Михайлова 2011: 433; Тихонов 1985: 36; *Краткая* 2001: 134; Zych 1999: 12).

Wyrazy pochodne odnotowane w polskich i rosyjskich gniazdach słowotwórczych, w których centrum znajdują się rzeczowniki nazywające pory roku, zostały podzielone na formacje rzeczownikowe, przymiotnikowe, czasownikowe oraz przysłówkowe. Derywaty w każdej z grup były analizowane ze względu na sposoby derywacji, motywację i semantykę.

Nowe jednostki leksykalne wchodzące w skład rosyjskich i polskich gniazd słowotwórczych, w których centrum znajdują się rzeczowniki nazywające pory roku, motywowane są zarówno wyrazami podstawowymi, jak i pochodnymi. W obu językach najczęstszym sposobem derywacji jest sufiksacja. Do innych, nieco rzadszych, należą m.in.: złożenie, złożenie z sufiksacją, sposób prefiksarno-sufiksalny, prefiksacja i substantywizacja. Semantyka zdecydowanej większości derywatów związana jest z prymarnym znaczeniem leksemów wyjściowych, tj. z nazwą pory roku. Oznaczają one m.in. miejsca związane z daną porą roku, przedstawiciele flory i fauny, osoby, abstrakcyjne cechy, abstrakcyjne czynności, cechy związane z porą roku, a także czynności związane ze spędzaniem bądź przetrwaniem danej pory roku. Są to też nazwy opatrzone kwalifikatorami – w języku polskim będące najczęściej nazwami roślin i ich cech, a w rosyjskim przeważają nazwy o ograniczonym zasięgu terytorialnym (głównie wśród pochodnych w gniazdach z wyrazami *лето* i *зима*).

Najistotniejszą różnicą jest zdecydowana przewaga rosyjskich derywatów utworzonych bezpośrednio lub pośrednio od rzeczownika *зима* – jest ich niemal trzykrotnie więcej (62 derywaty) niż w polskim gnieździe (21 derywatów). Przewaga ta dotyczy każdej części mowy, a w przypadku czasowników jest największa.

Derywacja jest jednym ze sposobów wzbogacania zasobu leksykalnego języka. Nowe wyrazy tworzone są przez użytkowników danego języka zależnie od potrzeb przy wykorzystaniu istniejących formantów i sposobów słowotwórczych. Proces ten trwa nieustannie i wydaje się, że wykorzystane słowniki są niekompletnym źródłem materiału badawczego. W celu uzupełnienia omówionych gniazd o derywaty funkcjonujące wśród użytkowników danego języka, ale niezawarte w słownikach mogą posłużyć korpusy gromadzące autentyczne teksty różnych typów. Zasoby i narzędzia korpusowe są też przydatne w analizie funkcjonowania, łączliwości i częstotliwości użycia poszczególnych derywatów we współczesnym języku rosyjskim i polskim. Zastosowanie najnowszych rozwiązań technologicznych będzie wykorzystywane do pogłębienia badań nad tą kwestią.

Bibliografia

Skarżyński M., *Mały słownik słotwórczy języka polskiego dla cudzoziemców*, Kraków 1989.

Słownik gniazd słotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego, tom 2, *Gniazda odrzeczownikowe*, red. H. Jadacka oraz M. Bondkowska, I. Burkacka, E. Grabska-Moyle, T. Karpowicz, Kraków 2001.

Vogelgesang T., *Słownik gniazd słotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego*, tom 1, *Gniazda odprzymiotnikowe*, Kraków 2001.

Zych A., *Struktura i semantyka polskich i rosyjskich gniazd słotwórczych z przymiotnikami wyjściowymi nazywającymi barwę*, Katowice 1999.

Краткая русская грамматика, ред. Н. Ю. Шведова и В. В. Лопатин, Москва 2001.

Михайлова И. Д., *Структурные типы словообразовательных гнезд и новые функции производных слов*, „Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского”, № 6 (2) 2011, с. 433–437.

Тихонов А. Н., *Словообразовательный словарь русского языка*, Москва 1985.

4. Badania dotyczące zastosowania korpusów w badaniach lingwistycznych

Kolejnym obszarem moich zainteresowań naukowych i obecnie prowadzonych badań są zagadnienia związane z lingwistyką korpusową.

Nowe technologie informatyczne oraz zachodzące procesy cyfryzacji mają ogromny wpływ na podejście i perspektywy badań lingwistycznych. W latach 80. XX wieku nastąpił dynamiczny rozwój nowej dyscypliny – językoznawstwa korpusowego oraz empirycznego podejścia do badań nad językiem (Zob. m.in.: Grabowski 2011: 90; Lewandowska-Tomaszczyk 2005). Możliwe stało się m.in. tworzenie różnego rodzaju korpusów językowych, które są zbiorami tekstów reprezentujących autentyczne użycie języka naturalnego oraz narzędzi służących do ich przeszukiwania (Zob. m.in.: Mocarz-Kleindienst 2022; Zasina 2018).

Badania z wykorzystaniem korpusów i narzędzi korpusowych rozpoczęłam w 2022 roku. Moją pierwszą publikacją jest artykuł *Parcelacja zdania w świetle badań korpusowych*, który ukazał się w czasopiśmie „Acta Neophilologica”. Próbuję w nim odpowiedzieć na pytanie, w jakim stopniu korpusy wraz z dostępnymi narzędziami są przydatnym sposobem pozyskiwania danych językowych w badaniach parcelacji. W tym celu wyszukiwane były rosyjskie zdania z parcelacją konstrukcji porównawczych, a jako źródło tekstów został wybrany

objętościowo największy podkorpus Narodowego korpusu języka rosyjskiego (ruscorpora.ru) – tj. korpus prasowy (Газетный корпус).

Proces wyszukiwania pokazał, że kluczowe jest właściwie sformułowane zapytanie (Hebal-Jeziarska 2013: 22; Charciarek 2022: 64–65), a otrzymane wyniki w najpopularniejszej formie konkordancji KWIC, w której wyszukiwany wyraz jest wyróżniony i znajduje się na środku w otaczającym go najbliższym kontekście, są niewystarczające. Przy ocenie, czy dana fraza jest parcelatem, potrzebny jest szerszy kontekst z lewej strony – minimum całe zdanie. W przeglądarce rosyjskiego korpusu prasowego istnieje możliwość przejścia od widoku konkordancji do widoku rozwinięcia otoczenia tekstowego analizowanej jednostki, co umożliwia ocenę, czy wyszukany leksem jest wykładnikiem porównania i czy znajduje się na początku parcelatu.

Przeprowadzona analiza pokazała niską przydatność korpusu w wyszukiwaniu parcelowanych konstrukcji, co ma związek ze specyfiką tego zjawiska. Parcelacja to z definicji nietypowe dla języka użycie kropki lub innego znaku interpunkcyjnego kończące zdanie, a co za tym idzie, przerwanie ciągu zdania w zaskakującym miejscu. Daje ona nieograniczone możliwości użycia i nie posiada wykładników leksykalnych. Wyszukiwarki korpusowe mogą okazać się pomocnym narzędziem w gromadzeniu tylko niektórych typów zdań z parcelacją, tj. tych, w których można określić grupę wskaźników leksykalnych nie samej parcelacji, ale parcelowanej frazy, np. zaprezentowanych konstrukcji porównawczych lub części zdań złożonych (współrzędnie i podrzędnie) rozpoczynających się określonymi spójnikami lub wskaźnikami zespolenia. Jednak nawet w takich przypadkach dane uzyskane przy pomocy narzędzi korpusowych wymagają dokładnej analizy i weryfikacji przez badacza.

Zasoby i narzędzia korpusowe wykorzystuję również do kontynuacji badań nad rosyjskimi i polskimi gniazdami słowotwórczymi z rzeczownikami wyjściowymi nazywającymi pory roku, czego efektem są wystąpienia na międzynarodowych konferencjach naukowych, na których zaprezentowałam wyniki swoich dotychczasowych badań:

O wykorzystaniu korpusów w badaniach językoznawczych (Międzynarodowa Konferencja naukowa „Rusycystyka po 2022 roku: kontynuacja badań i nowe wyzwania”, 28–29.09.2023 Lublin);

Polskie czasowniki motywowane nazwami pór roku (analiza korpusowa) (Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Otwarte Lingwistyczne Debaty XXI wieku, 5–6 kwietnia 2024, Szczecin).

Ponadto pracuję nad doskonaleniem swojego warsztatu badawczego, biorąc udział w szkoleniach:

XII Cykl Warsztatów CLARIN-PL w praktyce badawczej 9.12.2022 – 10.12.2022, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Tematem przewodnim warsztatów było zastosowanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych w przetwarzaniu języka naturalnego.

Planowanie badań i analiza ich wyników w programie *Statistica* – 2024

Warsztaty *SłowoSieć 5.0* – 2024

Bibliografia

Charciarek A., *Korpus równoległy a ekwiwalentyzacja*. „Przegląd Rusycystyczny” 2022, nr 1/177, s. 55–75. DOI 10.31261/pr.12888.

Grabowski Ł., *Korpusy dwu- i wielojęzyczne w służbie tłumacza, leksykografa i badacza*, [w:] *Na tropach translatów. W poszukiwaniu odpowiedników przekładowych*, pod red. W. Chlebdy, Opole 2011, s. 89–112.

Hebal-Jeziarska M., *Podstawowe zasady korzystania z korpusów przy badaniu języka*, [w:] *Na tropach korpusów. W poszukiwaniu optymalnych zbiorów tekstów*, pod red. W. Chlebdy, Opole 2013, s. 17–30.

Mocarz-Kleindienst M., *Korpusy językowe w polsko-rosyjskim projekcie leksykograficznym „Architektura i urbanistyka”*, „Przegląd Rusycystyczny” 2022, nr 1/177, s. 133–152. DOI 10.31261/pr.12756.

Podstawy językoznawstwa korpusowego, pod red. B. Lewandowskiej-Tomaszczyk, Łódź 2005.

Zasina A., *Językoznawstwo korpusowe. Empiryczne podejście w badaniach humanistycznych*. „Dziennikarstwo i Media”, 9/2018, s. 169–178. DOI 10.19195/2082-8322.9.13.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

3.03.2002 – 15.03.2002 i 31.01.2003 – 13.02.2003 – staż w Rosyjskim Państwowym Uniwersytecie Pedagogicznym im. A.I. Hercena, Sankt Petersburg (Rosja). Podczas stażu korzystałam ze zbiorów Rosyjskiej Biblioteki Narodowej oraz biblioteki Rosyjskiego

Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego w celu zebrania rosyjskojęzycznej literatury przedmiotu do przygotowywanej rozprawy doktorskiej;

semestr letni roku akademickiego 2003/2004 – staż naukowy w Instytucie Neofilologii Akademii Pedagogicznej w Krakowie pod opieką naukową Prof. dr hab. Ludwika Jochym-Kuszlukowej. Podczas stażu odbyłam liczne konsultacje naukowe z Prof. dr hab. Ludwiką Jochym-Kuszlukową oraz innymi Pracownikami Instytutu. Otrzymałam wiele cennych rad i wskazówek dotyczących mojej pracy naukowej. Korzystałam też ze zbiorów Biblioteki i Czytelni Akademii Pedagogicznej oraz z księgozbioru Biblioteki Jagiellońskiej w celu zebrania literatury przedmiotu do przygotowywanej rozprawy doktorskiej;

01.11.2022 – 31.01.2023 – pobyt naukowy w Instytucie Językoznawstwa na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach pod opieką naukową Prof. dr. hab. Andrzeja Charciarka. Podczas pobytu naukowego odbyłam liczne konsultacje z opiekunem naukowym. Pomogły mi one w naniesieniu ostatnich poprawek w monografii habilitacyjnej przed oddaniem jej do Wydawnictwa. Pobyt naukowy był jednak przede wszystkim okazją do rozmów dotyczących przyszłego tematu badawczego. Konsultacje z Panem Profesorem A. Charciarkiem pozwoliły na określenie kierunku dalszego rozwoju naukowego i były ogromną pomocą w przygotowywanym artykule naukowym (*Parcelacja zdania w świetle badań korpusowych*), który ukazał się w czasopiśmie „Acta Neophilologica”.

Do aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni należy zaliczyć również udział w międzynarodowym projekcie leksykograficznym – opracowaniu słownika: Вальтер Х., Коморова Э., Мокиенко В.М, *Библейская фразеология. Немецко-польско-русские библеизмы в зеркале культур и языков*, Szczecin 2024. Moją rolą była pomoc przy wyszukiwaniu użyć kontekstowych biblizmów rosyjskich oraz przy edytorskim opracowaniu tekstu.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

a) działalność dydaktyczna

Od początku pracy na Uniwersytecie Rzeszowskim prowadzę zajęcia na kierunkach: filologia rosyjska, filologia angielska i lingwistyka stosowana. Oto wykaz prowadzonych zajęć:

– przedmioty rosyjskojęzyczne: gramatyka opisowa języka rosyjskiego (słowotwórstwo, morfologia, składnia), seminarium licencjackie językoznawcze, zajęcia specjalizacyjne, gramatyka kontrastywna polsko-rosyjska, lingwistyka tekstu, gramatyka funkcjonalna, historia języka rosyjskiego, praktyczna nauka języka rosyjskiego, translatoryka

rosyjskich tekstów ekonomicznych, przekład ustny i pisemny, stylistyka, język rosyjski XX/XXI wieku, zmiany we współczesnym języku rosyjskim, komputerowa obróbka tekstu, język mediów, reklama rosyjska;

– przedmioty anglojęzyczne: praktyczna nauka języka angielskiego (różne poziomy – zajęcia prowadzone w Katedrze Rusycystyki oraz w Katedrze Anglistyki i Katedrze Lingwistyki Stosowanej), lektorat języka zachodnioeuropejskiego (język angielski), język angielski w obsłudze granicznej, język angielski w biznesie międzynarodowym, język angielski w logistyce, język angielski w biznesie, język angielski w turystyce, angielska korespondencja handlowa, praktyczna gramatyka języka angielskiego.

Do tej pory wypromowałam 73 prace licencjackie i byłam recenzentką około czterdziestu prac licencjackich i trzydziestu magisterskich.

W celu podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych uczestniczyłam w certyfikowanych szkoleniach:

Kursy podnoszące kwalifikacje nauczycieli języka angielskiego:

Specjalistyczne szkolenie metodyczne CLIL, NILE, Norwich (Anglia) 1.09.2013 – 14.09.2013

Specjalistyczne szkolenie metodyczne CLIL, NILE, Norwich (Anglia) 18.09.2014 – 29.09.2014

Szkolenia:

Emisja głosu (40 godzin) – 2010

Zastosowanie metod statystycznych w procesie dydaktycznym (40 godzin) – 2013

Umiejętności interpersonalne (40 godzin) – 2013

Aktywne metody w pracy z grupą – dla nauczycieli akademickich (40 godzin) – 2013

Kompetencje dydaktyczne i informatyczne kadry Uniwersytetu Rzeszowskiego w zakresie kształcenia na odległość (30 godzin) – 2019

Szkolenie z zakresu tworzenia kursów e-learningowych (30 godzin) – 2020

Szkolenie świadomościowe dotyczące problemów osób z niepełnosprawnością dla pracowników Uniwersytetu Rzeszowskiego (8 godzin) – 2021

Jak z sukcesem wnioskować o granty Narodowego Centrum Nauki – szkolenie dla wnioskodawców – 2022

Platforma *Science Direct* bez tajemnic – 2022

Interaktywny język – aplikacje internetowe w edukacji językowej – 2022

XII Cykl Warsztatów CLARIN-PL w praktyce badawczej 9.12.2022 – 10.12.2022, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Planowanie badań i analiza ich wyników w programie *Statistica* – 2024

Warsztaty *Cross-Linguistic Exploration in Linguistics* – 2024

Warsztaty *SłowoSieć 5.0* – 2024

Bierne uczestnictwo w konferencjach:

Języki specjalistyczne – praktyka i teoria, 16 – 17.09.2016, Rzeszów

The Specialist Languages: Practice and Theory II, 14.09.2017, Rzeszów

The Specialist Languages: Practice and Theory III, 14.09.2018, Rzeszów

The Specialist Languages: Practice and Theory IV, 13.09.2019, Rzeszów

The Specialist Languages: Practice and Theory V, 15.09.2023, Rzeszów

Staże zagraniczne:

Staż w Melbourne (Australia): Wizyta studyjna z Projektu *UR – Nowoczesność i Przyszłość Regionu*, 22.11.2011 – 6.12.2011, Monash University, Melbourne

Wyjazdy zagraniczne w ramach programu Erasmus+

Tromsø (Norwegia); Universitetet i Tromsø, Det humanistiske fakultet, 1.04.2008 – 8.04.2008

Granada (Hiszpania): Universidad de Granada, Facultad de Filosofía y Letras, 22.04.2013 – 26.04.2013

b) działalność organizacyjna

Wykonywane prace w ramach działalności Instytutu/Katedry Filologii Rosyjskiej/Katedry Rusycystyki:

– kilkakrotnie organizowałam wyjazd i opiekowałam się studentami podczas dwutygodniowego pobytu w Sankt Petersburgu (Rosja),

– kilkakrotnie prowadziłam zajęcia ze studentami z Uniwersytetu w Woroneżu,

– kilkakrotnie pełniłam i nadal pełnię funkcję opiekuna roku,

– kilkakrotnie byłam członkiem komisji rekrutacyjnej,

– kilkakrotnie byłam członkiem komisji egzaminacyjnej w procesie rekrutacji na studia,

– jestem koordynatorem bloku przedmiotów językoznawczych w Katedrze Rusycystyki,

– jestem członkiem zespołu programowego na kierunku Nauczanie języków obcych – język angielski i rosyjski,

– kilkakrotnie przygotowywałam harmonogram zajęć,

- byłam członkiem komitetu organizacyjnego IX Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Русистика и современность* (Uniwersytet Rzeszowski) Rzeszów 13–15.10. 2005,
- pełnię funkcję koordynatora wyjazdów studentów na studia do Rosji (od 2014 roku wyjazdy się nie odbywają),
- jestem odpowiedzialna za comiesięczne raportowanie publikacji Pracowników Katedry Rusycystyki.

c) działalność popularyzatorska

W ramach działalności popularyzatorskiej publikowałam recenzje tomów pokonferencyjnych, monografii oraz, jako współautorka, sprawozdanie z pobytu na uniwersytecie w Tromsø w ramach programu Erasmus (Stasienko A., Buczek K., *Hilsen fra Norge!*, Gazeta Uniwersytecka, nr 3 (51.)/2008, s. 25).

Współpracowałam z Samorządem Studentów Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego w ramach Warsztatów Tłumaczeniowych organizowanych w 2017 roku.

Kilkukrotnie brałam udział w przygotowaniu organizowanego przez Katedrę Rusycystyki Festiwalu Języka Rosyjskiego (opracowanie i sprawdzanie testów konkursowych, prowadzenie konkursów).

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

W roku 2006 otrzymałam naukowe stypendium doktoranckie.

Od 2012 roku jestem egzaminatorem z języka rosyjskiego w przewodach doktorskich w Wyższej Szkole Prawa i Administracji (WSPiA Rzeszowskiej Szkole Wyższej).

.....
(podpis wnioskodawcy)

**Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój
określonej dyscypliny**

Informacje zawarte w poszczególnych punktach tego dokumentu powinny uwzględniać podział na okres przed uzyskaniem stopnia doktora oraz po jego uzyskaniu.

**I. WYKAZ OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH ALBO ARTYSTYCZNYCH,
O KTÓRYCH MOWA W ART. 219 UST. 1. PKT 2 USTAWY**

1. Monografia naukowa, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy;

Zjawisko parcelacji we współczesnym języku rosyjskim i polskim, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2024, 240 stron, ISBN 978-83-8277-180-0, DOI: 10.15584/978-83-8277-180-0

2. Cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2b ustawy; lub

3. Wykaz zrealizowanych oryginalnych osiągnięć projektowych, konstrukcyjnych, technologicznych lub artystycznych, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2c ustawy.

W przypadku prac dwu- lub wieloautorских zaleca się złożenie oświadczenia przez habilitanta oraz współautorów wskazujące na ich merytoryczny (a NIE procentowy) wkład w powstanie każdej pracy [np. twórca hipotezy badawczej, pomysłodawca badań, wykonanie specyficznych badań (np. przeprowadzenie konkretnych doświadczeń, opracowanie i zebranie ankiet, itp.), wykonanie analizy wyników, przygotowanie manuskryptu artykułu, i inne]. Określenie wkładu danego autora, w tym habilitanta, powinno być na tyle precyzyjne, aby umożliwić dokładną ocenę jego udziału i roli w powstaniu każdej pracy.

II. WYKAZ AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ ALBO ARTYSTYCZNEJ

1. Wykaz opublikowanych monografii naukowych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.1).

2. Wykaz opublikowanych rozdziałów w monografiach naukowych.

Po uzyskaniu stopnia doktora:

2.1. *Парцеллированные конструкции в тексте романа Бориса Акунина Турецкий гамбит*, [В:] Текст – Предложение – Слово, pod red. A. Czapigi, Z. Czapigi,

Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2014, s. 93–106, ISBN 978-83-7996-086-6

2.2. *On the Semantics of Russian, Polish and English Nomina Essendi*, [w:] *Slavic and Other Languages in a Contrastive Perspective*, pod red. Z. Czapigi, A. Stasienko, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2015, s. 55–67, ISBN 978-83-7996-195-5

2.3. *Парцелляция обстоятельств в современном польском языке (на материале художественных текстов)*, [w:] *Z badań nad językami europejskimi w aspekcie synchronicznym i diachronicznym. Księga jubileuszowa poświęcona Profesor Zofii Czapidze*, pod red. E. Dźwierzynskiej, D. Chudyk, Wydawnictwo Volumina.pl, Szczecin 2015, s. 238–250, ISBN 978-83-7867-319-4

2.4. *Парцелляция дополнений в современном русском языке (на материале художественных текстов)*, [w:] *Коммуникативные параметры текста II*, pod red. Z. Czapigi, J. Kur-Kononowicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, s. 132–145, ISBN 978-83-7996-257-0

2.5. *Предложения с парцелляцией определений в современном русском языке*, [w:] *Текст – Предложение – Слово. Исследования по русскому языку. Том II*, pod red. A. Czapigi, Z. Czapigi, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, s. 53–61, ISBN 978-83-7996-351-5

2.6. *Парцелляция сложного предложения в современном русском языке (на материале художественных текстов)*, [w:] *Текст – Предложение – Слово. Исследования по русскому языку. Том III*, pod red. A. Czapigi, Z. Czapigi, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2018, s. 78–92, ISBN 978-83-7996-546-5

2.7. *Funkcje parcelacji w obrębie zdania złożonego we współczesnym języku rosyjskim i polskim*, [w:] *Коммуникативные аспекты грамматики и текста II*, pod red. D. Chudyk, A. Stasienko, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2020, s. 270–279, ISBN 978-83-7996-820-6

3. Wykaz członkostwa w redakcjach naukowych monografii.

Po uzyskaniu stopnia doktora:

3.1. *Коммуникативные аспекты грамматики и текста I*, pod red. Z. Czapigi, A. Stasienko, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2013, 229 ss., ISBN 978-83-7338-887-1

3.2. *Slavic and Other Languages in a Contrastive Perspective*, pod red. Z. Czapigi, A. Stasienko, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2015, 134 ss., ISBN 978-83-7996-195-5

3.3. *Русский язык в интеркультурном пространстве*, pod red. Z. Czapigi, A. Stasienko, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, 191 ss., ISBN 978-83-7996-301-0

3.4. *Коммуникативные аспекты грамматики и текста II*, pod red. D. Chudyk, A. Stasienko, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2020, 304 ss., ISBN 978-83-7996-820-6

Współredakcja rocznika:

3.5. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego*. Zeszyt nr 83/2014. Seria Filologiczna. Glottodydaktyka 6, pod red. Z. Czapigi, E. Dźwierzynskiej, A. Stasienko, G. Ziętali, A. Żarskiej, Rzeszów 2014, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 178 ss., ISSN 1643-0484. ISSN 2084-4816

4. Wykaz opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.2).

Przed uzyskaniem stopnia doktora:

– publikacje w zbiorach artykułów:

4.1. *К проблеме конкретизации значений деадъективов с суффиксом -ость/-оść в русском и польском языках*, [w:] *Русистика и современность, Языкознание 3*, pod red. M. Bobrana, Rzeszów 2003, s. 387–396.

4.2. *К вопросу о синтаксической функции отадъективных имён существительных на -ость(-ość) в русском и польском языках*, [w:] *Literatury i języki wschodniosłowiańskie z perspektywy końca XX wieku*, pod red. B. Tichoniuka i A. Ksenicza, Zielona Góra 2003, s. 321–326.

4.3. *O synonimii słowotwórczej deadiektywów we współczesnym języku rosyjskim i polskim*, [w:] *Świat Słowian w języku i kulturze IV. Językoznawstwo*, pod red. E. Komorowskiej i Ż. Kozickiej-Borysowskiej, Szczecin 2003, s. 289–294.

4.4. *Nowe deadiektyny w systemie leksykalnym współczesnego języka rosyjskiego*, [w:] *Świat Słowian w języku i kulturze V*, pod red. E. Komorowskiej i Ż. Kozickiej-Borysowskiej, Szczecin 2004, s. 241–245.

4.5. *Из исследований деадъектива в русском и польском языках*, [в:] *Русистика и современность. Материалы VII международной научно-практической конференции 17–18 сентября 2004*, Санкт-Петербург 2005, с. 415–421.

4.6. *Z badań nad semantyką deadiektywów z formantem -ость/-ość w języku rosyjskim i polskim*, [w:] *Język a rzeczywistość. Rusycystyczne studia konfrontatywne*, pod red. P. Czerwińskiego i H. Fontańskiego, Katowice 2005, s. 68–77.

4.7. *O subieckie w zdaniach z deadiektywem w pozycji głównego argumentu w języku polskim i rosyjskim*, [w:] *Świat Słowian w języku i kulturze. VI. Językoznawstwo. (Мир славян в языке и культуре. VI. Языкознание)*, pod red. E. Komorowskiej i A. Krzanowskiej, Szczecin 2005, s. 254–259.

4.8. *Деадъектив в функции подлежащего в русском и польском языках (на материале художественных текстов)*, [w:] *Русистика и современность. Языкознание*, pod red. Z. Czapigi, Rzeszów 2006, s. 205–212.

4.9. *O subieckie semantycznym w zdaniach z deadiektywem w funkcji predykatu w języku polskim i rosyjskim*, [w:] *Świat Słowian w języku i kulturze VII. Językoznawstwo*, pod red. E. Komorowskiej i D. Dziadosz, Szczecin 2006, s. 292–296.

– publikacje w czasopismach naukowych:

4.10. *Семантика и способы образования русских и польских градуальных деадъективов*, „Мова. Науково-теоретичний часопис з мовознавства” № 8, Одеса 2003, с. 226–230.

4.11. *O semantyce rosyjskich i polskich deadiektywów parametrycznych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna. Językoznawstwo 2”, 31/2005, s. 109–119.

Po uzyskaniu stopnia doktora:

– publikacje w zbiorach artykułów:

4.12. *Z badań nad zdaniami z mianownikową formą deadiektynu w języku rosyjskim i polskim*, [w:] *Literatury i języki wschodniosłowiańskie z perspektywy początku XXI wieku*, pod red. A. Ksenicza i B. Tichoniuka, Zielona Góra 2007, s. 325–332.

4.13. *Deadiektyw w funkcji okolicznikowej we współczesnym języku rosyjskim i polskim*, [w:] *Материалы по русско-славянскому языкознанию*, pod red. Г.Ф. Ковалева, вып. 29, ч. 2, Воронеж 2008, с. 141–156.

4.14. *Z badań nad deadiektywem w językoznawstwie rosyjskim i polskim*, [w:] *Świat Słowian w języku i kulturze IX. Językoznawstwo*, pod red. E. Komorowskiej i D. Dziadosz, Szczecin 2008, s. 172–182.

4.15. *Русские деадъективы в обстоятельственной функции и их эквиваленты в польском переводе (на материале художественных текстов)*, *Материалы международной научно-практической конференции*, [в:] *Пелевинские чтения. Межвузовский сборник научных трудов*, Kaliningrad 2009, s. 68–70.

4.16. *К вопросу о парцелляции в современном русском и польском языках*, [w:] *Коммуникативные аспекты грамматики и текста*, pod red. Z. Czapigi i A. Czapigi, Rzeszów 2009, с. 270–275.

4.17. *O parcelacji w rosyjskiej i polskiej reklamie prasowej*, [w:] *Słowo i tekst w opisie porównawczym*, pod red. A. Czapigi, Z. Czapigi, Rzeszów 2010, s. 167–176.

4.18. *Metatekstemy inicjalne i finalne w rosyjskim i polskim tekście naukowym*, [w:] *Język, kultura i świat roślin*, pod red. E. Komorowskiej i D. Stanulewicz, Szczecin 2010, s. 262–271.

4.19. *Семантика и синтаксические функции русских и польских деадъективов*, [w:] *Коммуникативные аспекты грамматики и текста I*, pod red. Z. Czapigi i A. Stasienko, Rzeszów 2013, s. 133–144.

4.20. *Zdania z parcelacją podmiotu we współczesnym języku rosyjskim i polskim*, [w:] *New Trends in Slavic Studies*, red. Suárez Cuadros, Simón José, Vercher García, Enrique J., Barros García, Benamí, Marynenko, Pavlo, Quero Gervilla, Enrique F., Moskwa, URSS: КРАСАНД, 2021, s. 253–257, ISBN 978-5-396-01059-8

– publikacje w czasopismach naukowych:

4.21. *Zdania z deadiektywem w funkcji predykatu w języku polskim i rosyjskim*, „Zeszyty Naukowe PWSZ w Sanoku”, 4/2007, s. 517–529.

4.22. *Deadiektyw w pozycji przyrzeczownikowej we współczesnym języku rosyjskim i polskim*, „Przegląd Rusycystyczny”, nr 1 (121), s. 109–121.

4.23. *Zjawisko parcelacji w polskiej literaturze językoznawczej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna. Glottodydaktyka 3. Część I. Problemy językoznawstwa porównawczego”, 68/2011, s. 147–154.

4.24. *Parcelacja konstrukcji porównawczych we współczesnym języku polskim*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna. Glottodydaktyka 4”, 76/2012, s. 64–70.

4.25. *Русское и польское словообразовательные гнезда с существительным зима/zima в качестве исходного слова*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna. Glottodydaktyka 5”, 80/2013, s. 89–99.

- 4.26. *Русское и польское словообразовательные гнезда с существительным лето/lato в качестве исходного слова*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna. Glottodydaktyka 6”, 83/2014, s. 77–82, ISSN 1643-0484. ISSN 2084-4816
- 4.27. *Русские парцелированные конструкции в тексте романа Бориса Акунина Турецкий гамбит и их польские эквиваленты*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica Rossica”, 10/2014, s. 115–124.
- 4.28. *Русское и польское словообразовательные гнезда с существительным осень/jesień в качестве исходного слова*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna. Glottodydaktyka 7”, 88/2015, s. 65–70, ISSN 1643-0484. ISSN 2084-4816
- 4.29. *Парцелляция обстоятельств в современном русском языке (на материале художественных текстов)*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica Rossica”, 11/2015, s. 99–108.
- 4.30. *Парцелляты-определения в современном русском и польском языках (на материале художественных текстов)*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna. Glottodydaktyka 9”, 96/2017, s. 73–82, ISSN 1643-0484. ISSN 1643-0506
- 4.31. *О некоторых предложениях с парцелляцией определений в современном русском и польском языках*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna. Glottodydaktyka 10”, 99/2018, s. 58–67, ISSN 1643-0484. ISSN 1643-0506
- 4.32. *O parcelacji w rosyjskiej reklamie prasowej*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica Rossica”, 16/2018, s. 93–99.
- 4.33. *Deadiektyw w pozycji drugiego argumentu we współczesnym języku rosyjskim i polskim*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, Seria Filologiczna. Glottodydaktyka 11”, 104/2019, s. 58–67, ISSN 1643-0484. ISSN 1643-0506

4.34.. *Парцеллированные предложения в современном русском и польском языках*, [w:] *Язык и метод 7. Русский язык в лингвистических исследованиях XXI века*, pod red. D. Szumskiej, K. Ozgi, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2021, s. 271–280, ISBN 978-83-233-5023-1

4.35. *Polskie gniazda słowotwórcze z rzeczownikami wyjściowymi nazywającymi pory roku w porównaniu z rosyjskimi*, „Zeszyty Cyrylo-Methodiańskie”, 12/2023, s. 142–155, e-ISSN: 2449-8297, DOI <http://dx.doi.org/10.17951/zcm>

4.36. *Parcelacja zdania w świetle badań korpusowych*, „Acta Neophilologica”, XXV/2, s. 135–145, ISSN 1509-1619, DOI: 10.31648/an.8951

5. Wykaz osiągnięć projektowych, konstrukcyjnych, technologicznych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.3).
6. Wykaz publicznych realizacji dzieł artystycznych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.3).
7. Wykaz wystąpień na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych lub artystycznych, z wyszczególnieniem przedstawionych wykładów na zaproszenie i wykładów plenarnych.

Międzynarodowa Konferencja Naukowa (Uniwersytet Zielonogórski), Zielona Góra 30–31.05.2001 (*К вопросу о синтаксической функции отадъективных имён существительных на -ость(-ość) в русском и польском языках*),

XXVII Międzynarodowa Konferencja Naukowa (Uniwersytet Śląski), Sosnowiec 16–17.05.2002 (*Z badań nad semantyką deadiektiwów z formantem -ость/-ość w języku rosyjskim i polskim*),

VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Русистика и современность* (Uniwersytet Rzeszowski), Rzeszów 03–04.09.2002 (*К проблеме конкретизации значений deadъективов с суффиксом -ость/-ość в русском и польском языках*),

Międzynarodowa Konferencja Slawistyczna Młodych Naukowców *Świat Słowian w języku i kulturze* (Uniwersytet Szczeciński), Pobierowo 10–12. 04. 2003 (*O synonimii słowotwórczej deadiektiwów we współczesnym języku rosyjskim i polskim*),

VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Русистика и современность* (Одеський національний університет імені І.І. Мечникова), Odessa 10–11.10.2003 (*Семантика и способы образования русских и польских градуальных деадъективов*),

Międzynarodowa Konferencja Slawistyczna Młodych Naukowców *Świat Słowian w języku i kulturze* (Uniwersytet Szczeciński), Pobierowo 8–10. 11. 2004 (*Nowe deadiektyny w systemie leksykalnym współczesnego języka rosyjskiego*),

VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Русистика и современность* (Rosyjski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny), Sankt Petersburg 17–18. 09. 2004 (*Из исследований деадъектива в русском и польском языках*),

Międzynarodowa Konferencja Slawistyczna Młodych Naukowców *Świat Słowian w języku i kulturze* (Uniwersytet Szczeciński), Pobierowo 04. 2005 (*O subieckie w zdaniach z deadiektynem w pozycji głównego argumentu w języku polskim i rosyjskim*),

Międzynarodowa Konferencja Naukowa (Uniwersytet Zielonogórski), Zielona Góra 2005 (*Z badań nad zdaniami z mianownikową formą deadiektynu w języku rosyjskim i polskim*),

IX Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Русистика и современность* (Uniwersytet Rzeszowski) Rzeszów 13–15.10. 2005 (*Деадъектив в функции подлежащего в русском и польском языках (на материале художественных текстов)*),

Międzynarodowa Konferencja Slawistyczna Młodych Naukowców *Świat Słowian w języku i kulturze* (Uniwersytet Szczeciński), Pobierowo 21–23. 04. 2006 (*O subieckie semantycznym w zdaniach z deadiektynem w funkcji predykatu w języku polskim i rosyjskim*),

Międzynarodowa Konferencja Slawistyczna Młodych Naukowców *Świat Słowian w języku i kulturze* (Uniwersytet Szczeciński), Pobierowo 17–19. 04. 2008 (*Z badań nad deadiektynem w językoznawstwie rosyjskim i polskim*),

XI Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Русистика и современность* (Uniwersytet Rzeszowski), Rzeszów 26–27.09.2008 (*К вопросу о парцелляции в современном русском и польском языках*),

Międzynarodowa Konferencja Slawistyczna Młodych Naukowców *Świat Słowian w języku i kulturze* (Uniwersytet Szczeciński), Pobierowo 16–18. 04. 2009 (*Русские парцеллированные конструкции в тексте романа Бориса Акунина Турецкий гамбит и их польские эквиваленты*),

XV Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Русистика и современность* (Uniwersytet Rzeszowski), Rzeszów 27–28.09.2012 (*Семантика и синтаксические функции русских и польских деадъективов*),

XXIII Międzynarodowa Konferencja Slawistyczna, Olsztyn 24–25. 06. 2021 (*Funkcje parcelacji w obrębie zdania pojedynczego we współczesnym języku rosyjskim i polskim*),

Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Area Slavica 4*, Ostrawa (Czechy) 15–16. 09. 2022 (*O polskich i rosyjskich derywatach motywowanych nazwami pór roku*),

V Sosnowieckie Forum Językoznawcze, *Semantyka – gramatyka – stylistyka* (Uniwersytet Śląski), Sosnowiec 26–27. 09. 2022 (*O strukturze parcelatów we współczesnym języku rosyjskim i polskim*),

Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Język ojczysty w XXI wieku – system, edukacja, perspektywy* (pamięci Profesora Michała Jaworskiego), Kielce 17–18. 11. 2022 (*O parcelacji we współczesnym języku polskim*),

Międzynarodowa Konferencja naukowa „*Rusycystyka po 2022 roku: kontynuacja badań i nowe wyzwania*”, Lublin 28–29.09.2023 (*O wykorzystaniu korpusów w badaniach językoznawczych*),

Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Otwarte Lingwistyczne Debaty XXI wieku, Szczecin 21–22. 04. 2023 (*Parcelacja w świetle badań korpusowych*),

Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Otwarte Lingwistyczne Debaty XXI wieku, Szczecin 5–6. 04. 2024 (*Polskie czasowniki motywowane nazwami pór roku (analiza korpusowa)*).

8. Wykaz udziału w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych, z podaniem pełnionej funkcji.

Byłam członkiem komitetu organizacyjnego IX Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Русистика и современность* (Uniwersytet Rzeszowski) Rzeszów 13–15.10. 2005.

9. Wykaz uczestnictwa w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, z podziałem na projekty zrealizowane i będące w toku realizacji, oraz z uwzględnieniem informacji o pełnionej funkcji w ramach prac zespołów.

10. Wykaz członkostwa w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach.

Polskie Towarzystwo Rusycystyczne – od 2016, członek

Polskie Towarzystwo Językoznawcze – od 2019, członek

11. Wykaz staży w instytucjach naukowych lub artystycznych, w tym zagranicznych, z podaniem miejsca, terminu, czasu trwania stażu i jego charakteru.

– staż w Rosyjskim Państwowym Uniwersytecie Pedagogicznym im. A.I. Hercena, Sankt Petersburg (Rosja) 3.03.2002 – 15.03.2002 i 31.01.2003 – 13.02.2003. Podczas stażu korzystałam ze zbiorów Rosyjskiej Biblioteki Narodowej oraz biblioteki Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego w celu zebrania rosyjskojęzycznej literatury przedmiotu do przygotowywanej rozprawy doktorskiej;

– staż naukowy w Instytucie Neofilologii Akademii Pedagogicznej w Krakowie w semestrze letnim roku akademickiego 2003/2004 pod opieką naukową Prof. dr hab. Ludwiki Jochym-Kuslikowej. Podczas stażu odbyłam liczne konsultacje naukowe z Prof. dr hab. Ludwiką Jochym-Kuslikową oraz innymi Pracownikami Instytutu. Otrzymałam wiele cennych rad i wskazówek dotyczących mojej pracy naukowej. Korzystałam też ze zbiorów Biblioteki i Czytelni Akademii Pedagogicznej oraz z księgozbioru Biblioteki Jagiellońskiej w celu zebrania literatury przedmiotu do przygotowywanej rozprawy doktorskiej;

– pobyt naukowy w Instytucie Językoznawstwa na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w terminie od 01.11.2022 do 31.01.2023 pod opieką naukową Prof. dr. hab. Andrzeja Charciarka. Podczas pobytu naukowego odbyłam liczne konsultacje z opiekunem naukowym. Pomogły mi one w naniesieniu ostatnich poprawek w monografii habilitacyjnej przed oddaniem jej do Wydawnictwa. Pobyt naukowy był jednak przede wszystkim okazją do rozmów dotyczących przyszłego tematu badawczego. Konsultacje z Panem Profesorem A. Charciarkiem pozwoliły na określenie kierunku dalszego rozwoju naukowego i były ogromną pomocą w przygotowywanym artykule naukowym (*Parcelacja zdania w świetle badań korpusowych*), który ukazał się w czasopiśmie „Acta Neophilologica”.

12. Wykaz członkostwa w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism wraz z informacją o pełnionych funkcjach (np. redaktora naczelnego, przewodniczącego rady naukowej, itp.).

13. Wykaz recenzowanych prac naukowych lub artystycznych, w szczególności publikowanych w czasopismach międzynarodowych.

13.1. *Recenzja tomu pokonferencyjnego Świat Słowian w języku i kulturze VII: Kulturoznawstwo. Historia. Red. E. Komorowska, A. Krzanowska. Szczecin 2006, „Przegląd Rusycystyczny”, nr 1 (121), s. 128–131.*

13.2. Recenzja tomu pokonferencyjnego *Świat Słowian w języku i kulturze VIII: Językoznawstwo. Morfologia. Składnia. Semantyka*, „Przegląd Rusycystyczny”, nr 4 (128), s. 118–120.

13.3. Czesław Lachur, *Polskie przymyki wtórne i jednostki o funkcji przymkowej w użyciu realnym. Materiały do słownika (w zestawieniu z językiem rosyjskim). T. 1: a conto – oprócz*, Wydawnictwo NOWIK sp. j., Kępa 2019, 425 ss., „Slavia Orientalis”, tom LXX, nr 2, 2021, s. 459–462, ISSN 0037-6744

14. Wykaz uczestnictwa w programach europejskich lub innych programach międzynarodowych.

Staż w Melbourne (Australia): Wizyta studyjna z Projektu *UR – Nowoczesność i Przyszłość Regionu*, 22.11.2011 – 6.12.2011, Monash University, Melbourne,

Wyjazdy zagraniczne w ramach programu Erasmus+:

Tromsø (Norwegia); Universitetet i Tromsø, Det humanistiske fakultet, 1.04.2008 – 8.04.2008,

Granada (Hiszpania): Universidad de Granada, Facultad de Filosofía y Letras, 22.04.2013 – 26.04.2013.

15. Wykaz udziału w zespołach badawczych, realizujących projekty inne niż określone w pkt. II.9.

Brałam udział w międzynarodowym projekcie leksykograficznym – opracowaniu słownika: Вальтер Х., Коморовска Э., Мокиенко В.М., *Библейская фразеология. Немецко-польско-русские библеизмы в зеркале культур и языков*, Szczecin 2024. Moją rolą była pomoc przy wyszukiwaniu użyc kontekstowych biblizmów rosyjskich oraz przy edytorskim opracowaniu tekstu.

16. Wykaz uczestnictwa w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, wnioski o przyznanie nagród naukowych, wnioski w innych konkursach mających charakter naukowy lub dydaktyczny.

III. WSPÓŁPRACA Z OTOCZENIEM SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM

- 1. Wykaz dorobku technologicznego.**
- 2. Współpraca z sektorem gospodarczym.**

3. Wykaz uzyskanych praw własności przemysłowej, w tym uzyskanych patentów krajowych lub międzynarodowych.
4. Wykaz wdrożonych technologii.
5. wykaz wykonanych ekspertyz lub innych opracowań wykonanych na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców.
6. Wykaz udziału w zespołach eksperckich lub konkursowych.
7. Wykaz projektów artystycznych realizowanych ze środowiskami pozaartystycznymi.

IV. DANE NAUKOMETRYCZNE

1. Impact Factor (w dziedzinach i dyscyplinach, w których parametr ten jest powszechnie używany jako wskaźnik naukometryczny).
2. Liczba cytowań publikacji wnioskodawcy, z oddzielnym uwzględnieniem autocytowań.
3. Indeks Hirscha.

Informacje zawarte w pkt. IV powinny wskazywać również na bazę danych, na podstawie której zostały podane.

Przy wyborze tej bazy należy zwracać uwagę na specyfikę dziedziny i dyscypliny naukowej, w której kandydat ubiega się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Rada Doskonałości Naukowej informuje, że podawanie danych naukometrycznych – w opinii Rady Doskonałości Naukowej – jest wskazane i zalecane, wynika to także ze stosowanej powszechnie praktyki przez samych kandydatów ubiegających się o awans naukowy. Należy jednak podkreślić, że podane we wnioskach o wszczęcie postępowania awansowego dane naukometryczne nie mogą stanowić kryterium oceny dorobku naukowego Kandydata dla podmiotów doktoryzujących, habilitujących oraz samej Rady Doskonałości Naukowej, organów prowadzących postępowania w sprawie nadania stopnia lub tytułu. Zadaniem tych organów jest przede wszystkim ocena ekspercka dorobku naukowego Kandydata ubiegającego się o awans naukowy, zaś decyzja o nadaniu stopnia lub tytułu nie powinna być uzależniona od podania tych danych.

.....
(podpis wnioskodawcy)